Ἀριθ. 102 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Β'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τέταρτος | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6. | 11 Δεκεμβρίου 1877

Τῇ 31 Δεκεμβρίου 1877 λήγει τὸ δεύτερον ἔτος τῆς Ἑστίας. Ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὴν Ἑστίαν καὶ κατὰ τὸ τρίτον ἔτος, παρακαλοῦνται ν' ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς τὸ τίμημα τῆς συνδρομῆς, ὅπως μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΤΟ ΟΡΩΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗ ΟΡΩΜΕΝΟΝ

[Ἐκ τῶν τοῦ F. BASTIAT]

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 769.

ΧΙΓ. ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΝ, ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣ ΚΕΡΔΟΣ.

«Ἀδελφοί, ὑποβλήθητε εἰς ἔρανον διὰ νὰ μοὶ δώσητε ἐργασίαν, καὶ πληρόνετέ με ὅσον θέλετε.» Εἶναι τὸ πρὸς ἐργασίαν δικαίωμα, τὰ στοιχεῖα τοῦ κοινωνισμοῦ, ἡ κατωτέρα τάξις.

«Ἀδελφοί, ὑποβλήθητε εἰς ἔρανον διὰ νὰ μοὶ δώσητε ἐργασίαν, καὶ πληρόνετέ με ὅσον θέλω.» Εἶναι τὸ πρὸς κέρδος δικαίωμα, ἡ ἄχνη τοῦ κοινωνισμοῦ, ἡ ἀνωτέρα τάξις.

Ἀμφότερα τὰ εἴδη ταῦτα τοῦ κοινωνισμοῦ ζῶσιν ἐκ τῶν *ὁρωμένων* ἀποτελεσμάτων, ἀλλὰ θέλουσιν ἀποθάνει ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν *μὴ ὁρωμένων*.

Τὸ ὁρώμενον εἶναι ἡ ἐργασία καὶ τὸ κέρδος ὑποθαλπόμενα ὑπὸ τοῦ κοινωνικοῦ ἐράνου. *Τὸ μὴ ὁρώμενον* εἶναι ἡ ἐργασία καὶ τὸ κέρδος, ἅτινα ὁ αὐτὸς ἔρανος ἤθελε παράσχει ἂν δὲν ἤθελεν ἐπιβαρύνει τοὺς φορολογουμένους.

Τὸ 1848 τὸ πρὸς ἐργασίαν δικαίωμα ἐπαρουσιάσθη πρὸς στιγμὴν ὑπὸ δύο ὄψεις, ὅπερ τὸν κατέστρεψε παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ.

Ἡ μία ἐκ τῶν ὄψεων τούτων ἐλέγετο «*Ἐθνικὸν ἐργαστήριον*», ἡ ἄλλη «*Τεσσαράκοντα πέντε λεπτά.*»

Ἑκατομμύρια ἐδίδοντο καθ' ἡμέραν παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τὰ ἐθνικὰ ἐργαστήρια. Εἶναι ἡ καλὴ ὄψις.

Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ἡ ἀντίστροφος.

Διὰ νὰ ἐξέρχωνται ἔκ τινος ταμείου ἑκατομμύρια, πρέπει νὰ ἔχωσιν εἰσέλθει. Διὰ τοῦτο δὲ οἱ τοῦ πρὸς ἐργασίαν δικαιώματος ὀργανωταὶ ἀπευθύνθησαν πρὸς τοὺς φορολογουμένους.

Ἀλλ' οἱ οἰκοκυραῖοι τῆς ἐξοχῆς ἔλεγον· Πρέπει νὰ πληρώσω τεσσαράκοντα πέντε λεπτά. Θὰ στερηθῶ λοιπὸν ἓν ἔνδυμα, δὲν θὰ κοπρίσω τὸν ἀγρόν μου, δὲν θὰ ἐπισκευάσω τὴν οἰκίαν μου.

Οἱ δὲ ἐργάται τῆς ἐξοχῆς ἔλεγον καὶ αὐτοί· Ἐπειδὴ τὸ αὐθεντικὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ νέον φόρεμα, ὁ ῥάπτης θὰ ἐργασθῇ ὀλιγώτερον· ἐπειδὴ τὸ αὐθεντικὸν δὲν κοπρίζει τὸν ἀγρόν του, ὁ ἐργάτης θὰ ἐργασθῇ ὀλιγώτερον· ἐπειδὴ τὸ αὐθεντικὸν δὲν ἐπισκευάζει τὴν οἰκίαν του, ὁ ξυλουργὸς καὶ ὁ κτίστης θὰ ἐργασθοῦν ὀλιγώτερον.

Ἀπεδείχθη τότε ὅτι *ἀπὸ ἓν ἀρνὶ δὲν βγαίνουν δυὸ τομάρια*, καὶ ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως πληρωνομένη ἐργασία γίνεται εἰς βάρος τῆς ὑπὸ τῶν φορολογουμένων πληρωνομένης. Τοῦτο ἦτον ὁ θάνατος τοῦ πρὸς ἐργασίαν δικαιώματος, ὅπερ ἐπαρουσιάσθη ὡς χίμαιρα καὶ ἀδικία συγχρόνως.

Καὶ ὅμως τὸ πρὸς κέρδος δικαίωμα, ὅπερ δὲν εἶναι εἰμὴ ἡ ὑπερβολὴ τοῦ πρὸς ἐργασίαν δικαιώματος, ζῇ ἀκόμη καὶ ἔχει ἀξιόλογα.

Δὲν εἶναι κἄπως αἰσχρὸν τὸ πρόσωπον, ὅπερ διάζει ὁ προστατευτικὸς τὴν κοινωνίαν νὰ λάβῃ;

Λέγει πρὸς αὐτήν· Πρέπει νὰ μοὶ δώσῃς ἐργασίαν, καὶ ἐργασίαν μάλιστα ἐπικερδῆ. Ἀνοήτως ποιῶν ἐδιάλεξα ἐργασίαν, ἥτις μὲ ζημιόνει δέκα τοῖς ἑκατόν· ἀλλ' ἂν ἐπιβάλῃς εἴκοσι φράγκα φόρον εἰς τοὺς συμπολίτας μου καὶ τὰ δώσῃς εἰς ἐμέ, ἡ ζημία μου μεταβάλλεται εἰς κέρδος.

Λοιπὸν (τὸ συμπέρασμα), τὸ κέρδος εἶναι δικαίωμα, μοὶ τὸ ὀφείλεις.

Ἡ κοινωνία ἡ ὁποία ἀκούει τὸν σοφιστὴν τοῦτον, ἡ ὁποία ὑποβάλλεται εἰς φόρους ἵνα τὸν εὐχαριστήσῃ, ἡ ὁποία δὲν ἐννοεῖ ὅτι ἡ ἐξ ἐργασίας τινὸς ζημία εἶναι πάντοτε ζημία, καὶ ἂν τὴν ἀναλάβῃ ἄλλος, ἡ κοινωνία, λέγω, αὕτη εἶναι ἀξία τοῦ φορτίου, ὅπερ τῆς ἐπιθέτουσι.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.

Δῆλον λοιπὸν καθίσταται ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων, ὅτι μὴ γινώσκειν τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν ἐστὶν ἐκθαμβεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἀμέσου ἀποτελέσματος φαινομένου τινός· γινώσκειν δὲ αὐτὴν ἐστὶ κατανοεῖν καὶ προβλέπειν τὸ σύνολον τῶν ἀποτελεσμάτων.

Ἄπειρα ἄλλα ζητήματα ἠδυνάμην νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν αὐτὴν βάσανον. Ἀλλ' ὀπισθοδρομῶ πρὸ τῆς μονοτονίας ὁμοιομόρφου πάντοτε ἀποδείξεως· τελειόνω δὲ ἐφαρμόζων εἰς τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν ὅ,τι περὶ τῆς ἱστορίας ὁ Σιατωβριὰν λέγει:

«Δύο ὑπάρχουσι συνέπειαι ἐν τῇ ἱστορίᾳ· ἡ

μὲν ἄμεσος καὶ παραχρῆμα γνωστή, ἡ δὲ μεμακρυσμένη καὶ κατ' ἀρχὰς ἀπαρατήρητος. Συχνάκις ἀντιφάσκουσιν· αἱ μὲν προέρχονται ἐκ τῆς πεπερασμένης ἡμῶν γνώσεως, αἱ δὲ ἐκ τῆς αἰωνίου σοφίας. Τὸ ὑπὸ τῆς Προνοίας ὡρισμένον ἀποτέλεσμα ἐμφανίζεται μετὰ τὸ ὑπὸ τοῦ κόσμου ὡς τοιοῦτον θεωρούμενον. Ὁ Θεὸς ἐγείρεται ὄπισθεν τῶν ἀνθρώπων. Ἀρνεῖσθε ὅσον θέλετε τὴν ὑπερτάτην βουλήν, μὴ παραδέχεσθε τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς, ἀμφισβητεῖτε περὶ τῶν λέξεων, καλεῖτε δύναμιν ἢ λογικὴν τῶν πραγμάτων, ὅπως θέλετε, ὅ,τι ὁ κοινὸς λαὸς καλεῖ Πρόνοιαν. Παρατηρεῖτε ὅμως μέχρι τέλους τὸ γεγονός, καὶ θέλετε ἰδεῖ ἐξ αὐτοῦ προκύπτον τὸ ἐναντίον τοῦ προσδοκωμένου, ὅταν τὸ γεγονὸς αὐτὸ δὲν ἐστηρίζετο ἀπ' ἀρχῆς ἐπὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης.»

Ι. Β.

Ὁ κ. Βίκτωρ Τισσὸ, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ Voyage au Pays des Milliards, ἐκδίδει κατ' αὐτὰς ἐν τῷ Correspondant ἀξιολόγους ὁδοιπορικὰς ἐντυπώσεις, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Διὰ μέσου τῆς Αὐστρίας.» Ἐκ τοῦ νέου τούτου ἔργου τοῦ εὐφυοῦς συγγραφέως ἀπεσπάσθη ἡ ἑπομένη ἀφήγησις τῆς θλιβερᾶς ὀδυσσείας τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοκράτορος τοῦ Μεξικοῦ. Ὁ κ. Τισσὸ, συνδιαλεχθεὶς διὰ μακρῶν μετά τινος ἐκ παιδικῆς ἡλικίας φίλου τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, ἐξήγαγεν ἐκ τῶν πληροφοριῶν ἃς ἔλαβε, μελέτην περὶ τοῦ σεβαστοῦ μάρτυρος τοῦ Κουερετάρο πλήρη ποιήσεως καὶ μεγαλείου.

Σ. τ. Δ.

ΑΠΟ ΜΙΡΑΜΑΡ ΕΙΣ ΚΟΥΕΡΕΤΑΡΟ[1]

Τὸ Μιραμὰρ ἀπέχει μίαν λεύγαν τῆς Τεργέστης, ἡ δὲ φέρουσα εἰς αὐτὸ ὁδὸς εἶναι μαγευτική· ἀκολουθεῖτε τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης, ἥτις ὁτὲ μὲν εἰσχωρεῖ ὁτὲ δὲ ἐξέχει ἢ καμπυλοῦται, περιβαλλομένη πάντοτε ὑπὸ λευκοῦ ἀφροῦ, ὡς τὸ ἄκρον μεγαλοπρεποῦς μανδύου ὑπὸ λευκοῦ τριχάπτου κοσμουμένου. Ὅταν ἡ θάλασσα αὕτη δὲν εἶναι ἐξηγριωμένη ὡς μάγισσα, ἔχει τι ὅμοιον πρὸς τὴν χάριν παρθένου, διότι τὰ κύματά της εἶναι κυανᾶ καὶ διαυγῆ, ἡ πνοή της δροσερὰ, ὁ ἦχός της γλυκὺς ὡς στεναγμός.

Οἱ θαλάσσιοι λάροι περιΐπταντο ἀτάκτως ὑπεράνω ἡμῶν καὶ μακρὰν ἐπὶ τῆς θαλάσσης διήρχοντο, ὡς φάσματα ναυαγησάντων σκαφῶν. Πλησιέστερον λέμβοι τινὲς, ἀναπεπταμένα ἔχουσαι ἐρυθρὰ ἱστία, διέκοπτον ἀποτόμως τὴν ἁρμονίαν τῶν σκιερῶν χρωματισμῶν τῆς τοποθεσίας ἐκείνης.

Πρὸς τὸ ὄρος ὑπάρχουσιν ἄπειροι ἐξοχικαὶ οἰκίαι χαριέσταται καὶ κατάλευκοι, αἵτινες μακρόθεν ἐφαίνοντο ὡς ὅμιλος γυναικῶν εὐθύμως λουομένων, διὰ μέσου δὲ τοῦ φυλλώματος τῶν πέριξ δένδρων δύναταί τις νὰ θαυμάσῃ τὰς μαρμαρίνας κλίμακας τῆς εἰσόδου καὶ τὰς μεγαλοπρεπεῖς αὐτῶν προσόψεις, ἔνθα ἐπὶ τοῦ ἐξώστου πανταχόθεν ἐξαπλοῦνται τὰ ἀναρριχόμενα φυτὰ καὶ παρασκευάζουσιν εἰς τὰς χρυσᾶς μελίσσας καὶ τὰς ποικιλοχρόους χρυσαλλίδας ἀληθῆ κλίμακα ἐξ ἀνθέων.

Εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ, ἐπὶ ἀκρωτηρίου γραφικωτάτου, διακρίνεται τὸ μέγαρον τοῦ Μιραμάρ· οἱ ὀδοντωτοὶ πύργοι του καὶ ἡ βαρεῖα ἀρχιτεκτονική του παρέχουσιν αὐτῷ τὴν σοβαρὰν καὶ ὑπερήφανον ὄψιν φρουρίου.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἱστορία τοῦ μεγάρου τούτου οὐδέποτε ἐγένετο γνωστὴ καὶ ἐπληροφορήθην λεπτομερῶς τὰ κατ' αὐτὴν παρά τινος παιδιόθεν φίλου τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ ἀναγνώστης θέλει αἰσθανθῆ ἐνδιαφέρον μανθάνων αὐτήν.

Κατὰ τὸ 1856 ὁ νεαρὸς ἀρχιδοὺξ ἐναυάρχει τοῦ αὐστριακοῦ στόλου, ὅστις ὀφείλει εἰς αὐτὸν πάσας αὐτοῦ τὰς νίκας· τότε δὲν ἐσκέπτετο περὶ τοῦ Μιραμὰρ, οὔτε ὑπέθετεν ὅτι ἤθελε ποτὲ γείνει διοικητὴς τῶν Λομβαρδικῶν ἐπαρχιῶν. Εἶχεν ἤδη ταξειδεύσει εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν μικρὰν Ἀσίαν, εἶχε διατρέξει τὴν Ἱσπανίαν, τὴν Πορτογαλλίαν καὶ τὴν Σικελίαν, εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Παλαιστίνην, καὶ ἐπειδὴ ἠγάπα τὴν θάλασσαν ἐξελέξατο, ὡς οἱ θαλασσοπόροι, τόπον διαμονῆς τὴν Τεργέστην. Συχνάκις ἐν καιρῷ τρικυμίας εἰσήρχετο ἐντὸς λέμβου καὶ ῥιπτόμενος μεταξὺ τῶν κυμάτων, ἠρέσκετο μόνος νὰ ὑπερνικᾷ τοὺς κινδύνους. Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ, ὅτε ὁ ἄνεμος τῆς ἄρκτου ἔπνεε σφοδρῶς, τὸ πλοιάριόν του ἀνηρπάσθη ὡς πτερὸν καὶ παρεσύρθη πέραν τοῦ Γιγνιάνου ἀκρωτηρίου. Τὴν παραλίαν ἐκείνην δὲν τὴν ἐτάραττεν ὁ ἄνεμος· τὰ ὕδατα ἦσαν ἥσυχα καὶ ἀκίνητα ὡς λίμνης. Ὁ Μαξιμιλιανὸς ἀποβὰς εἰς τὴν ξηρὰν εὗρε τὸ μέρος τοῦτο τόσον ὡραῖον καὶ τὴν θέαν τόσον μαγευτικὴν, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ κτίσῃ μικράν τινα ἁλιευτικὴν οἰκίαν καὶ ἀγοράσας τὸ γήπεδον ἤρχισε νὰ κάμνῃ δοκιμὰς ἐγκλιματισμοῦ ξενικῶν φυτῶν, βέβαιος ὢν περὶ τῆς ἐκτάκτου γονιμότητος τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἦτο ὅλον ἐκτεθειμένον πρὸς μεσημβρίαν. Ὅτε τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῶν Βέλγων, ἡ χρυσῆ ῥάβδος, ἣν ἐκόμισεν αὐτῷ ἡ ἡγεμονὶς, μετέβαλεν ὡς διὰ μαγείας τὴν καλύβην ἐκείνην εἰς ἀνάκτορον ἄξιον βασιλέως.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Μαξιμιλιανὸς κατεγίνετο πολὺ περὶ τὴν ἀρχιτεκτονικήν· αὐτὸς συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ θαυμαστοῦ εὐκτηρίου οἴκου (église votive), ὅστις θεωρεῖται σήμερον ἓν τῶν κοσμημάτων τῆς Βιέννης. Ἠθέλησε λοιπὸν δι' ἰδίας χειρὸς νὰ χαράξῃ καὶ τὸ σχέδιον τοῦ Μιραμάρ. Ἀλλ' εἰ καὶ αἱ ἐργασίαι διηυθύνοντο μετὰ δραστηριότητος, τὸ 1858, ὅτε κατέλιπε τὴν Λομβαρδίαν, μόνον ἡ ἀγροτικὴ οἰκία, ἥτις ὑψοῦται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λοφίσκου, εἶχε περατωθῆ. Κατοικήσας ἐκεῖ μετὰ τῆς συζύγου του εὗρε τὸ ἐνδιαίτημα ἐκεῖνο τοσούτῳ μαγευτικὸν, ὥστε καὶ ὅτε τὸ μέγαρον ἐπερατώθη δὲν ἠθέλησε νὰ καταλείψῃ τὴν ἀγροτικὴν οἰκίαν.

Φαντάσθητε μεγάλην ἐξοχικὴν οἰκίαν κεκαλυμμένην ἀπὸ αἰγοκλήματα καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας περιελίσσονται οἱ ἀνθοστόλιστοι κλάδοι τῶν κλιματίδων, περικυκλουμένην ἀπὸ ἄλση καμελιῶν καὶ ῥοδοδαφνῶν, αἵτινες σκιάζουσιν αὐτὴν μυστηριωδῶς ὡς παραπετάσματα. Πόσον γλυκεῖα θὰ ἦτο ἡ ζωὴ εἰς τὸ μονῆρες ἐκεῖνο οἴκημα, ἔνθα τὰ ἄνθη διέχυνον ἀρθόνως τὴν εὐωδίαν των καὶ τὰ πτηνὰ τὰ ἁρμονικὰ αὐτῶν κελαδήματα, ἐν τῇ χλοερᾷ καὶ χαριεστάτῃ ἐκείνῃ φωλεᾷ, ἐν ᾗ ὁ ἀτυχὴς Μαξιμιλιανὸς εἶχεν ὑπεράνω του τὸν οὐρανὸν, τὴν θάλασσαν ὑπὸ τοὺς πόδας του καὶ ἁγνὴν ἀγάπην ἐν τῇ καρδίᾳ! Ὁ Μαξιμιλιανὸς εἶχε πραγματοποιήσει τὸ ὄνειρον τῶν νεωτέρων χρόνων· μιᾶς καλύβης, μιᾶς καρδίας καὶ βαλαντίου πλήρους. Ἡ γεννατοδωρία μάλιστα τοῦ πρίγκηπος τούτου καθίστα τὸ τελευταῖον στοιχεῖον τοῦτο τῆς εὐδαιμονίας ἀπαραίτητον, διότι ἠγάπα νὰ περιστοιχίζεται ὑπὸ καλλιτεχνῶν, ὑπὸ λογίων, ὑπὸ σοφῶν ἀνδρῶν, προσεφέρετο μετὰ μεγάλης φιλοφροσύνης πρὸς αὐτοὺς, μὴ λησμονῶν καὶ τὰ μικρὰ ἐκεῖνα δῶρα, ἅτινα τοσοῦτον συντείνουσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς φιλίας. Ὤ! ἐὰν αἱ δενδροστοιχίαι αὗται ἠδύναντο νὰ ὁμιλήσωσιν, ἐὰν οἱ θάμνοι ἠδύναντο νὰ ἐπαναλάβωσιν ὅσα εἶχον ποτὲ ἀκούσει, ἠθέλομεν τότε δυνηθῆ νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὴν ψυχὴν ἐκείνην καὶ ἠθέλομεν αἰσθανθῆ πόσον εὐγενεῖς ἰδέαι καὶ πόσον μεγάλα σχέδια ἐνέκλειεν αὕτη.

Ὁ Μαξιμιλιανὸς εἶχε πρὸ πάντων γενναίαν καρδίαν. Ἡ μνήμη αὐτοῦ μέχρι τῆς σήμερον εἶναι σεβαστὴ εἰς τὰς Λομβαρδικὰς ἐπαρχίας, ἃς ἐκυβέρνησεν ὡς φίλος καὶ ὡς πατὴρ, εἰς δὲ τὸ Μεξικὸν ὅπου δὲν ἠθέλησε νὰ βασιλεύσῃ ὡς κατακτητὴς, οἱ Ἰνδοὶ τῶν περιχώρων τοῦ Κουερετάρου δὲν κτίζουσιν οὐδὲ καλύβην χωρὶς νὰ θέσωσιν ὡς φυλακτήριον ἐν αὐτῇ λίθον ἐκ τοῦ λόφου ἔνθα ἐτουφεκίσθη. Ὅτε τὸ φέρετρόν του ἔφθασεν εἰς Τεργέστην ἡ συγκίνησις ἦτο βαθυτάτη, τὰ ἐργαστήρια ἐκλείσθησαν, πᾶσα ἐργασία διεκόπη καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς δὲν ἀπήντα τις εἰμὴ ἄνδρας πενθηφοροῦντας καὶ γυναῖκας θρηνούσας. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη αἱ κατώτεραι τάξεις τοῦ Σλαυϊκοῦ λαοῦ δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ἀπέθανεν. «Θὰ ἐπανέλθῃ! ἔλεγον, θὰ ἐπανέλθῃ!»

Ἀλλ' ὅταν ἀναλογισθῇ τις ὁπόσον εὐδαίμονα ζωὴν διῆγεν ἐνταῦθα, ὅταν ἀνατρέξῃ εἰς τὸ παρελθὸν ἐκεῖνο, οὗ τινος αἱ ὧραι παρήρχοντο ἡσύχως, ἄνευ φόβου, ἄνευ μερίμνης, ὅταν σκεφθῇ ὅτι αὐτὸς δὲν ὑπάρχει πλέον καὶ ὅτι ἐκείνη ἀπέθανε, καίτοι εὑρισκομένη μεταξὺ τῶν ζώντων, δὲν δύναται νὰ διέλθῃ τὰς κιγκλίδας τῆς εἰσόδου χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ θλῖψιν ἀπεριόριστον, δὲν δύναται νὰ διατρέξῃ τοὺς μαγευτικοὺς ἐκείνους κήπους χωρὶς ν' ἀναπολήσῃ σκηνὰς οἰκιακῆς εὐδαιμονίας.

Ὑπὸ τὰς δενδροστοιχίας ἐκείνας, ἔνθα τὸ φῶς διαχύνεται ἀμυδρὸν καὶ πρασινωπὸν, ἡ φαντασία νομίζει ὅτι διακρίνει εἰσέτι ἐξαφανιζόμενον ζεῦγος συνηνωμένον. Εἶναι παράδεισος ἀπολεσθεὶς, ἔνθα, ὡς καὶ εἰς τὸν ἄλλον, ἡ Εὔα ἡμάρτησε πρώτη· διότι ὁ ὄφις τῆς ὑπερηφανείας ἀπηυθύνθη πρῶτον εἰς τὴν γυναῖκα, ἥτις ἔλαβε τὸν καρπὸν, τὸν ἐγεύθη καὶ τὸν προσέφερεν εἰς τὸν ἄνδρα της. Ἡ κεφαλὴ τῆς νεαρᾶς ἀρχιδουκίσσης ἠσθάνετο δίψαν στέμματος καὶ δόξης. Ἀφηγούμενοι τὸ τραγικὸν δρᾶμα τοῦ Μεξικοῦ, οἱ μέλλοντες ἱστορικοὶ θὰ ἀναζητήσωσι τὴν γυναῖκα.

Ἀλλ' ἂς εἰσέλθωμεν εἰς τὸ μέγαρον τοῦτο, ὅπερ διήγειρεν ἐν Βιέννῃ ζηλοτυπίας τόσῳ μᾶλλον ζωηρὰς, ὅσον ὁ Μαξιμιλιανὸς ἦτο ὁ δημοφιλέστατος ἀνὴρ τῆς Αὐστρίας. Ἡ εἴσοδος εἶναι ἐλευθέρα καὶ δὲν ἔχει τις ἀνάγκην νὰ ἀναγγείλῃ οὔτε τὸ ὄνομά του, οὔτε τοὺς τίτλους του, διότι ἔρχεται ἐνταῦθα ὡς εἰς τόπον προσκυνήματος.

Εἰς τὸ προαύλιον, δωδεκὰς δοράτων μαρτυρεῖ ὅτι ὁ οἶκος οὗτος εἶναι τὸ ἐνδιαίτημα βασιλικοῦ πρίγκηπος· ἀλλ' ἡ θέα τῶν πολεμικῶν τούτων ὅπλων τῶν καταλλήλων μόνον πρὸς στολισμὸν, μετριάζεται ἔτι μᾶλλον ὑπὸ κρήνης, πρὸς ἣν κλίνουσι τὴν κεφαλὴν δύο περιστεραὶ ἔχουσαι τὰς πτέρυγας ἀναπεπταμένας· εἰς τὸ βάθος τὸ παράθυρον, ὡς περιθώριον ἀριστουργήματος ζωγραφικῆς, περικλείει τὸν κόλπον τῆς Τεργέστης καὶ ἀποτελεῖ οὕτω κόσμημα ἐξαίσιον. Τὸ δὲ σπουδαστήριον καὶ ὁ παρακείμενος κοιτὼν, εἶναι ἀκριβὴς ἀπομίμησις τῶν δύο θαλαμίσκων, οὓς ὁ Μαξιμιλιανὸς κατεῖχεν ἐν τῇ φρεγάτᾳ *Νοβάρᾳ*, ἧς ἐπιβαίνων περιέπλευσε τὴν γῆν. Ἐπὶ τοῦ γραφείου ὑπάρχει κομψὸν μικρογράφημα τῆς αὐτοκρατορίσσης Καρλόττας, ἡ δὲ βιβλιοθήκη περιέχει πλεῖστα βιβλία ἐπιστημονικὰ καὶ περιγραφὰς ταξειδίων εἰς διαφόρους γλώσσας, διότι δεκαοκταετὴς ὁ Μαξιμιλιανὸς ἐγνώριζε τὴν γαλλικὴν, τὴν ἀγγλικὴν, τὴν ἰταλικὴν, τὴν ἱσπανικὴν, τὴν οὐγγρικὴν, τὴν σλαυϊκὴν, τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατινικήν· τέλος οἱ ἀνδριάντες τοῦ Δάντου, τοῦ Γκαίτε, τοῦ Σαιξπήρου καὶ τοῦ Ὁμήρου συμπληροῦσι τὸν καλλωπισμὸν τοῦ δωματίου τούτου, οὗ τινος ἡ ὅλη διάταξις εἶναι ἁπλῆ μὲν ἀλλὰ κομψοτάτη. Εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο, ἐξ οὗ βλέπει τις τὴν θάλασσαν, τῆς ὁποίας ἠγάπα τὸ ἀχανὲς μεγαλεῖον, συνέγραψεν ὁ Μαξιμιλιανὸς τοὺς τέσσαρας τόμους τῶν πονημάτων αὐτοῦ, δηλαδὴ τῶν ἀπομνημονευμάτων, τῶν ὁδοιπορικῶν ἀπανθισμάτων, τῶν ἀφορισμῶν καὶ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ, δὲν γνωρίζω δὲ οὐδεμίαν ἄλλην τοποθεσίαν τοσοῦτον καταλλήλως ἐκλελεγμένην πρὸς ῥεμβασμὸν, πρὸς σκέψιν, πρὸς σπουδὴν καὶ πρὸς μόνωσιν· διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἐμπνεύσεις αὐτοῦ ἦ-

1. Πόλις τοῦ Μεξικοῦ.

σαν τοσοῦτον ἐπιτυχεῖς, ὥστε ἡ Γερμανία ὅλη ἀπέδωκεν ὁμοφώνως εἰς τὸν ἀρχιδοῦκα τὸν στέφανον τῶν βασιλέων τῆς ποιήσεως, πολὺ ἐλαφρότερον καὶ ὀλιγώτερον εὔθραυστον ἢ τὸν τῶν ποιητικῶν βασιλέων. Ὁ Μαξιμιλιανὸς πρὸς τούτοις ἦτο γλαφυρώτατος εἰς τὰς περιγραφάς, παρετήρει μετ' ἀκριβείας καὶ λεπτότητος καὶ ἔγραφε μετὰ χάριτος καλλιτεχνικῆς. Τεκμήριον τούτου εἶναι ἡ συμβουλή, ἣν ἀποτείνει εἰς τοὺς περιηγουμένους, ὡς αὐτὸς, χάριν εὐχαριστήσεως· «Περιηγηταὶ, θέλετε νὰ κρίνητε πόλιν τινὰ πρὶν ἢ εἰσέλθετε εἰς αὐτήν; Ἐὰν ἴδητε ἀνυψούμενα ὑψηλὰ καὶ πεπαλαιωμένα κωδωνοστάσια καὶ θόλους ἀκτινοβολοῦντας, εἰσέλθετε, θέλετε εὕρει μνημεῖα τέχνης καὶ μεγάλας ἀναμνήσεις· ἀλλ' ἐὰν παρουσιάζηται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σας ἄνευ μεγάλων οἰκοδομῶν, μὴ εἰσέλθητε, διότι δὲν θὰ ἀπαντήσετε εἰμὴ οἰκίας καὶ ὁδοὺς ὁμοιομόρφους καὶ μονοτόνους· μὴ εἰσέλθητε, ἐκτὸς ἐὰν ἡ σάκχαρις καὶ ὁ βάμβαξ ἐνδιαφέρουσιν ὑμᾶς πλέον ἢ πάντα τὰ λοιπά. Ἐὰν μακρόθεν διακρίνητε καπνοδόχας ὑπερμεγέθεις, φύγετε μακρὰν ὡς ἂν ἐβλέπετε ἀνεμομύλους, διότι αἱ μᾶλλον δυσάρεστοι ἐξ ὅλων τῶν πόλεων εἶναι αἱ βιομηχανικαὶ, αἵτινες φονεύουσι τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἵνα μεταβάλωσι τὸν ἄνθρωπον εἰς μηχανήν.»

Ἡ Ἰταλία ἦτο δι' αὐτὸν ἀντικείμενον λατρείας, ἐθεώρει δὲ τὴν Νεάπολιν, ἣν μετ' ἐνθουσιασμοῦ περιέγραψεν, ὡς τεμάχιον τοῦ παραδείσου πεσὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

Εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς εἰσὶν ἀνηρτημέναι αἱ εἰκόνες τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αὐτοκρατορίσσης τῆς Αὐστρίας, εἰς δὲ τὸν κοιτῶνα τοῦ ὕπνου αἱ τοῦ Ναπολέοντος Γ' καὶ τῆς Εὐγενίας. Τὸ παρεκκλήσιον ᾠκοδομήθη κατὰ μίμησιν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναΐδίου.

Τὸ πρῶτον πάτωμα περιέχει συλλογὴν ὁλόκληρον ἀρχαίων ἔργων ζωγραφικῆς καὶ εἰκόνων διαφόρων προσώπων. Οὕτως ἐν τῷ δωματίῳ, τῷ καλουμένῳ τοῦ αὐτοκράτορος, εὑρίσκει τις Πῖον τὸν Θ' καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ τὴν βασίλισσαν Ἰσαβέλλαν· ἐπίσης παρατηρεῖται ἔργον τι τοῦ Ῥαφαὴλ καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς Μαρίας Ἀντωνιέττας γεγλυμμένος ἐπὶ ῥοδοξύλου· τέλος ἡ αἴθουσα τοῦ συνδιαλεκτηρίου εἶναι κεκαλυμμένη ἀπὸ τοιχογραφίας παριστώσας τὴν ἱστορίαν τοῦ Μιραμὰρ, τὴν ἄφιξιν τῶν Ῥωμαίων, τὴν ὑποδοχὴν Λεοπόλδου τοῦ Α' εἰς Τεργέστην, τὴν Μεξικανικὴν πρεσβείαν παρουσιαζομένην ἐνώπιον τοῦ Μαξιμιλιανοῦ καὶ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ πρίγκηπος τούτου εἰς Μεξικόν. Ὅπως δὲ τὸ αὐτοκρατορικὸν μέγαρον τῆς Βιέννης ἔχει τὴν αἴθουσαν τοῦ θρόνου, οὕτω καὶ τὸ Μιραμὰρ ἔχει τὴν ἰδικήν του. Ἡ δὲ κλίμαξ, κατεσκευασμένη ἀπὸ ξύλου γλυπτοῦ, εἶναι ῥυθμοῦ γοτθικοῦ γερμανικοῦ, φέρουσα ἀνδριάντας κρατοῦντας λυχνοστάτας, καὶ οἱ τοῖχοι καλύπτονται ἀπὸ τρόπαια Ἰνδικὰ, κομισθέντα ἐκ τῶν νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Ὁ Μαξιμιλιανὸς ἠγάπα τοσοῦτο τὸ ἐν Μιραμὰρ μέγαρόν του ὥστε κατέστησεν αὐτὸ ἄσυλον ἄξιον νὰ κατοικηθῇ ὑπὸ ἡγεμόνος ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ παραμύθια τῆς Χαλιμᾶς. Ἐὰν δὲ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν ὑπάρχει ἀμοιβή τις διὰ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀδίκως παθόντας, εἶναι βεβαίως ἐπιτετραμμένον εἰς αὐτὸν νὰ ἐπισκέπτηται ἐνίοτε τὰς δενδροστοιχίας τὰς ὁποίας ἐφύτευσεν, ὅπως ἀναζητῇ τὰ ἴχνη τῆς ἀτυχοῦς Ὀφελίας.

Καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Μεξικῷ αἱ μόναι στιγμαὶ τῆς ἀνέσεώς του ἦσαν ὅσαι ἀφιέρωνε διὰ τὸ Μιραμὰρ· διότι διεύθυνε τὰ τῆς προτέρας αὐτοῦ κατοικίας, ὡς ἐὰν ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ ἐπανέλθῃ. Ὅθεν μὲ πᾶν ταχυδρομεῖον ἔπεμπε διαταγὰς ὁτὲ μὲν νὰ μεταθέσωσι τὰ φυτὰ ἀνθῶνός τινος, ἢ νὰ καλλωπίσωσι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ δωμάτιον, ὁτὲ δὲ νὰ κάμωσι ποῦ μὲν προσθήκας, ποῦ δὲ ἐπισκευάς· ἐν ἑνὶ λόγῳ τὸ Μιραμὰρ ἦτο δι' αὐτὸν ἡ ῥάβδος καὶ ὁ πῖλος τοῦ ποιμένος, ὅστις ἐγένετο βασιλεὺς, διότι ἡ ἀνάμνησις αὐτοῦ, ἀνακαλοῦσα τὴν παρελθοῦσαν εὐδαιμονίαν του, ἐμετρίαζε τὰς θλιβερὰς ἀνησυχίας τοῦ παρόντος.

Τὴν 10 Ἀπριλίου τοῦ 1864 ἡ Μεξικανικὴ πρεσβεία, ἡ ἐπιφορτισθεῖσα νὰ προσφέρῃ αὐτῷ τὸ στέμμα τοῦ Μεξικοῦ, ἔφθασεν εἰς Μιραμάρ. «Ἐρχόμεθα, εἶπεν ὁ Δὸν Γουτιερρὲζ τῆς Ἑστάδας, νὰ σᾶς παρακαλέσωμεν ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ καθέξητε τὸν θρόνον τοῦ Μεξικοῦ, ἔνθα προσκαλοῦσιν ὑμᾶς αἱ εὐχαὶ λαοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατασπαραττομένου ὑπὸ τοῦ πολέμου, διότι γνωρίζομεν ὅτι κέκτησθε τὸ μυστήριον τοῦ νὰ κατακτᾶτε τὰς καρδίας καὶ τὴν δυσχερῆ τέχνην τοῦ κυβερνᾶν.»

Ὁ Μαξιμιλιανὸς ἀπήντησεν ὅτι θέλει ἐκπληρώσειτὴν ἐπιθυμίαν τῶν Μεξικανῶν καὶ ὅτι ἡ κυβέρνησις αὐτοῦ ἔσεται φιλελευθέρα καὶ συνταγματική. «Θέλω δείξει, προσέθηκεν, ὅτι ἡ ἐλευθερία συνδυάζεται μετὰ τῆς τάξεως· θέλω σεβασθῆ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἐπιβάλει τὸ σέβας πρὸς τὴν τάξιν.»

Ὁ Δὸν Γουτιερρὲζ εὐχαρίστησε τότε τὸν ἀρχιδοῦκα ἐν ὀνόματι τοῦ Μεξικανικοῦ ἔθνους, μεθ' ὃ ὁ αὐτοκράτωρ ὡρκίσθη ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου ὅτι θέλει ἐργασθῆ ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ τῶν συμφερόντων τῶν ὑπηκόων του καὶ ὅτι θέλει προστατεύσει τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ἀνεξαρτησίαν. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Δὸν Γουτιερρὲζ ἔδωκεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἐν ὀνόματι τῆς πρωτευούσης τοῦ Μεξικοῦ τὸν ὅρκον τῆς εἰς τὸν αὐτοκράτορα πίστεως, ὁ δὲ Μαξιμιλιανὸς ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκρέμασεν ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ του τὸ παράσημον τοῦ τάγματος τῆς Γουαδελούπης, ὅπερ τότε εἶχε συστήσει.

Τρεῖς δὲ ἡμέρας μετὰ ταῦτα τὸ αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος κατέλειπε τὸ αὐστριακὸν ἔδαφος καὶ λίαν πρωὶ ἤρχισεν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Τεργέστης καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Μιραμὰρ κίνησις ἀσυνήθης· διότι πανταχόθεν συνέρρεον ἵνα ἀποχαιρετήσωσι τὸν προσφιλέστατον τῶν ἀρχιδουκῶν, ἡ δὲ *Νοβάρα* καὶ ἡ Γαλλικὴ φρεγάτα *Θέμις* ἦσαν προσωρμισμέναι ἐν τῷ λιμένι καὶ πλησίον αὐτῶν ἓξ αὐστριακὰ ἀτμόπλοια τοῦ Λόϋδ, πεπληρωμένα θεατῶν.

Τὴν 1ην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ὁ αὐτοκράτωρ, ὁδηγῶν ἀπὸ τοῦ βραχίονος τὴν σύζυγόν του καὶ ἕτοιμος πρὸς ἀπόπλουν, εἰσῆλθεν εἰς τὰς αἰθούσας, ἔνθα περιέμενον αὐτὸν εἴκοσι περίπου σωματεῖα ἵνα τῷ ἀποτείνωσιν ἀποχαιρετηρίους εὐχάς· ἡ συγκίνησις αὐτοῦ ἦτο καταφανὴς, ὅτε δὲ ὁ δήμαρχος τῆς Τεργέστης τῷ ἐξέφρασε τὴν θλῖψιν, ἣν ἡ πόλις ὁλόκληρος ᾐσθάνετο κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα, ἀλλ' ἐναγκαλισθεὶς τὸν δήμαρχον καὶ θλίψας τὴν χεῖρα τῶν περιστοιχούντων αὐτὸν, ἐψιθύρισε ταπεινῇ τῇ φωνῇ· «Προαισθάνομαι ὅτι δὲν θὰ ἐπανίδω πλέον τὸν τόπον τοῦτον!»

Ἡ μεγαλόφρων καὶ ποιητικὴ αὕτη φύσις εἶχεν ἐνίοτε προαισθήσεις παραδόξους· αἴφνης θλιβεραὶ ἰδέαι κατελάμβανον αὐτὸν καὶ τὸν ἐβύθιζον εἰς θλῖψιν βαθυτάτην· οὕτω τὸ ὁδοιπορικὸν ἡμερολόγιόν του εἶναι πλῆρες σκέψεων μελαγχολικῶν. «Ἡ γῆ εἶναι τόσον στενὴ, λέγει που, καὶ ὅμως πόσον βιαίως τινάζεταί τις ἐπ' αὐτῆς καὶ ῥίπτεται ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον. Εὐδαίμονες ὅσοι ἐπανευρίσκουσιν ἀλλήλους!»

Τέλος καθ' ἣν στιγμὴν αἱ ΑΑ. ΜΜ. εἰσήρχοντο εἰς τὴν λέμβον, ἣν ἡ πόλις τῆς Τεργέστης μεγαλοπρεπῶς εἶχε προετοιμάσει δι' αὐτὰς, ἑκατὸν βολαὶ τηλεβόλου ἀντήχησαν εἰς τὰ πέριξ, ἐνῷ ὑπὲρ τὰς τριάκοντα χιλιάδας χειρῶν ἔσειον τοὺς πίλους καὶ τὰ μανδήλια εἰς τὸν ἀέρα.

Οὕτω λοιπὸν, ὁ Μαξιμιλιανὸς καὶ ἡ Καρλόττα ἐπεβιβάσθησαν ἐπὶ τῆς *Νοβάρας*, ἥτις εἶχεν ἀνυψωμένας τὰς Μεξικανικὰς σημαίας, καὶ περὶ τὴν 4ην τὰ δύο σκάφη δὲν διεκρίνοντο πλέον· τότε δὲ μόνον τὸ πλῆθος ἐσκέφθη νὰ ἀπέλθῃ τῆς παραλίας ὅπου ἵστατο προσηλωμένον. Ὅσοι εἶχον τηλεσκόπια μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς διέκριναν καθαρώτατα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἄνθρωπον, ὅστις ἐστραμμένος πρὸς τὴν ξηρὰν, εἶχε τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ Μιραμὰρ, καὶ ἀνεγνώρισαν τὸν Μαξιμιλιανόν.

Ἀφοῦ δὲ ἡ *Νοβάρα* παρέπλευσε τὴν Ἰαμαϊκὴν, ἔφθασε τὴν 28ην Μαΐου ἀπέναντι τῶν Μεξικανικῶν παραλίων καὶ προσωρμίσθη εἰς Βέρα Κρούζ. Ἐνταῦθα ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ αὐτοκράτειρα προσεδόκων ὅτι ἤθελον ὑποδεχθῆ αὐτοὺς μετὰ πομπῆς βασιλικῆς, ἀλλ' οὐδεμία προετοιμασία εἶχε γίνει, οὐδὲ τοὐλάχιστον ἡ ἐπίσημος, καί τοι δὲ ἡ Γαλλικὴ φρεγάτα *Θέμις* εἶχε προπορεύθη ὅπως ἀναγγείλῃ τὴν ἄφιξιν τῶν ΑΑ. ΜΜ., ἡ πόλις ἐφαίνετο ἀδιαφοροῦσα· ὅθεν αἱ προσδοκίαι αὐτῶν μεγάλως ἐψεύσθησαν. Ἐν τούτοις ὁ ὑπουπάρχος Μπὸς προσεπάθησε νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ πράγματα δίδων τὰς ἀπαιτουμένας διαταγὰς πρὸς διοργανισμὸν μικρᾶς τινος τελετῆς, εὐκόλως ὅμως ἐννόει τις ἐκ τῆς ἀδιαφορίας τῶν ἰθαγενῶν, πόσον ὀλίγον μετεῖχον τῆς διαδηλώσεως ταύτης, διότι οἱ Μεξικανοὶ οὗτοι, τοὺς ὁποίους παρέστησαν εἰς τὸν Μαξιμιλιανὸν ὡς προσκαλοῦντας μετ' ἐνθουσιασμοῦ βασιλέα, ἀπεδέχοντο αὐτὸν τόσον προθύμως ὅσον καὶ οἱ βάτραχοι τοῦ μύθου!

Ἀπὸ τῆς Λόμα Ἄλτα ὁ Μαξιμιλιανὸς ἐξηκολούθησε τὴν ὁδοιπορίαν ἐπὶ ἁθλίου τινὸς ὀχήματος ἀγγλικοῦ, ὥστε τὸ ταξείδιον τοῦτο ὡμοίαζε μᾶλλον πρὸς ἀποδημίαν τυχοδιωκτικὴν ἢ πρὸς ἔλευσιν αὐτοκράτορος. Διελθὼν δὲ τὴν Ὀριζάβαν καὶ τὴν Πουέβλαν εἰσῆλθε τῇ 12η Ἰουνίου εἰς Μεξικὸν, ἔνθα περιέμενεν αὐτὸν ὑποδοχὴ θεατρικὴ, ἥτις οὐδόλως τὸν εὐχαρίστησε· τὸ ἑσπέρας δὲ, ὅτε τὸ αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος εἰσῆλθεν εἰς τὸ θεωρεῖόν του, τὰ πλεῖστα τῶν λοιπῶν θεωρείων ἦσαν κενά. Τέλος τὸ ἐν Chalpulepeck ἀνάκτορον τῶν ἀντιβασιλέων τὸ προσδιορισθὲν δι' αὐτοὺς, μὴ ὂν διόλου ἄνετον, ἠδύνατο μᾶλλον νὰ θεωρηθῇ ὡς οἶκος δευτερευούσης τάξεως ἢ ὡς ἀνάκτορον αὐτοκρατορικόν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων συνεβούλευσαν τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἐπιχειρήσῃ ταξείδιον διὰ μέσου τῆς αὐτοκρατορίας του, ὅπως γνωρίσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν ὑπηκόων του· ἀλλὰ τί εἶδε; Χώραν ἐρημωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ πολέμου, ἄνευ ὁδῶν, ἄνευ σχολείων, ἀγρίαν, ἔνθα ἡ ληστεία μόνη ἐβασίλευεν. «Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, ἀπήντησε Μεξικανός τις, ὑπὸ τοῦ Μαξιμιλιανοῦ ἐρωτηθεὶς, οὐδὲν εἶναι ὠργανισμένον ἐκτὸς τῆς κλοπῆς.» Καὶ ἀληθῶς ἔκλεπτον πανταχοῦ, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀνάκτορα, καὶ μέχρι τῶν ἰδιαιτέρων τοῦ βασιλέως δωματίων. Μετά τινα ὑποδοχὴν τῶν στρατηγῶν, ἐγένετο ἄφαντον ἀπὸ τῆς τραπέζης τὸ ῥεβόλβερ αὐτοῦ, ὅπερ ἦτο τεχνουργημένον ἐκ χρυσοῦ μὲ λαβὴν ἐλεφαντίνην, καὶ ἡ αὐτοκράτειρα ἀπώλεσε δύο ὡρολόγια διολισθήσαντα εἰς τὰς εὐλυγίστους χεῖρας τῶν κυριῶν τῆς τιμῆς. Τοιαύτη δ' ἦτο ἡ Μεξικανικὴ ἐπιδεξιότης ὥστε ὁ Λοπὲζ, ὢν τότε διοικητὴς τῶν ἀνακτόρων, καὶ θέλων νὰ δώσῃ δεῖγμα αὐτῆς εἰς τὸν αὐτοκράτορα, προέτεινε νὰ κλέψῃ ἀπαρατήρητα καὶ ἐν διαστήματι δύο μόνον ὡρῶν οἱονδήποτε ἀντικείμενον ἤθελον προσδιορίσει ἐπὶ τοῦ γραφείου· ἐβεβαίωνε μάλιστα ὅτι ἠδύνατο νὰ κλέψῃ καὶ τὸ γραφεῖον αὐτὸ, καὶ ὁ Μαξιμιλιανὸς διεσκέδαζεν ἀκούων τὰς ἀστειότητας ταύτας.

Ἀφοῦ δὲ μετὰ πολλοὺς κινδύνους ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς περιοδείας του εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ὁ

αὐτοκράτωρ ἐψήφισε τὴν διαχώρησιν διαφόρων ὁδῶν, παρεχώρησεν ἀδείας πρὸς κατασκευὴν σιδηροδρόμων, ἀνήγειρε σχολεῖα καὶ ἐθεμελίωσε Μεξικανικὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ὡραίων τεχνῶν. Διότι τοιαύτη ἦτο ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπιστήμην, ὥστε κατηγόρουν αὐτὸν ὅτι κλείεται ἐπὶ ἡμέρας ὁλοκλήρους ὅπως ταριχεύσῃ πτηνά. Ἐνησχολήθη ἐπίσης πρὸς βελτίωσιν τῆς γεωργίας καὶ ἐχάραξεν ὁ ἴδιος τὸ σχέδιον μεγάλης βιομηχανικῆς καὶ ἐμπορικῆς πόλεως, ἣν ἤθελε κτίσει ἐπὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ εἰς ἣν ἔμελλε νὰ δώσῃ τὸ ὄνομα τοῦ Μιραμάρ. Εἰς πάντα δὲ ταῦτα βοηθὸν νοήμονα καὶ ἀφωσιωμένον εἶχε τὴν σύζυγόν του, ἥτις εἰργάζετο μετ' αὐτοῦ, μάλιστα δὲ καὶ ἄνευ αὐτοῦ αὕτη συνέταττε διὰ γεγυμνασμένου καλάμου τὰς ἐκθέσεις, αἵτινες ἐπέμποντο εἰς Εὐρώπην καὶ εἰς κρισίμους περιστάσεις ἐγνώριζε νὰ δίδῃ τὴν κατάλληλον ἀπάντησιν, διότι ἦτο γυνὴ εὐφυὴς καὶ μεγαλόφρων. Ὅτε ὁ Μαξιμιλιανὸς συνέστησε τὸ παράσημον τῆς Ἀξίας, ὁ Βαζαὶν ἐν ὀνόματι τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ἀπηγόρευσεν εἰς τὴν Α.Μ. νὰ ἀναρτήσῃ τὸ παράσημον εἰς ταινίαν ὁμοίου χρώματος μὲ τὴν τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς· ἀλλ' ἡ αὐτοκράτειρα ἀνεδέχθη νὰ ἀπαντήσῃ αὐτὴ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ στρατηγοῦ καὶ ἰδοὺ τίνι τρόπῳ· κολλήσασα μήκωνα ἐπὶ τεμαχίου χάρτου ἔγραψε κάτωθεν αὐτοῦ τοὺς δύο τούτους στίχους· «Παραδέχομαι ὡς χρῶμα τοῦ τάγματός μου τὸ χρῶμα τοῦ ἄνθους τούτου, ὅπερ, ὡς ὑποθέτω, ἐδημιουργήθη πρὸ τοῦ Τάγματος τῆς Τιμῆς.»

Ἀλλ' ἐνῷ ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἡ αὐτοκράτειρα ἦσαν ἀφιερωμένοι εἰς τὰς εἰρηνικὰς ταύτας ἀσχολίας, οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Ζουαρὲζ ηὔξανον ἀπαύστως, οἱ ἐπαναστάται ἐγένοντο τολμηρότεροι καὶ οἱ λῃσταὶ ἐξήσκουν ἀτιμωρητεὶ τὸ προσοδοφόρον ἐπάγγελμά των πρὸ τῶν πυλῶν αὐτῶν τῆς πρωτευούσης. Πρωΐαν καὶ ἑσπέραν ἡ ταχυδρομικὴ ἅμαξα ὑπεβάλλετο εἰς τοιαύτας ἐρεύνας ὑπ' αὐτῶν, ὥστε ἡ τελωνειακὴ φορολογία ἀπέβαινε περιττή, ὅπερ βεβαίως δὲν ηὐχαρίστει τοὺς τελώνας.

Ὁ Μαρκήσιος Ῥαδεπόντ, μὴ φοβηθεὶς νὰ ταξειδεύσῃ, πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν λῃστῶν, δὲν κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ τὰς χεῖράς των εἰμὴ φονεύων διὰ τοῦ πολυκρότου πέντε ἢ ἓξ ἐξ αὐτῶν, ὁ δὲ πρεσβευτὴς τοῦ Βελγίου, ἀτυχέστερος ἢ μᾶλλον δειλότερος τούτου, σταλεὶς ἵνα ἀναγγείλῃ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν Λεοπόλδου τοῦ Β', ἀπηλλάγη τοῦ βάρους τοῦ χρυσίου του καὶ ὅλων αὐτοῦ τῶν κιβωτίων. Ἕνεκα δὲ τῶν βιαιοπραγιῶν τούτων ὁ Βαζαὶν μετὰ πολλὰς προσπαθείας ἠνάγκασε τέλος τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἐκδώσῃ διάταγμα, δυνάμει τοῦ ὁποίου αἱ ἀστυκαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀρχαὶ ὤφειλον νὰ θεωρῶσιν ὡς λῃστὰς πάσας τὰς συμμορίας, αἵτινες διέτρεχον τὴν χώραν ὡπλισμέναι, καὶ νὰ ἐφαρμόζωσιν ἐπ' αὐτῶν τὸν νόμον καθ' ὅλην τὴν αὐστηρότητα· ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ δὲν προέβλεπεν ὅτι ἦτο ἡ ἰδία αὐτοῦ καταδίκη ἣν ὑπέγραφεν.

Ἐν τούτοις τὸ τέρμα τῆς Γαλλικῆς κατοχῆς προσήγγιζεν. Ὁ Ναπολέων, καιροφυλακτῶν ὅπως ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον τοῦτο παιγνίδιον, εὗρε πρόφασιν τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ ἀπεφάσισε τὴν ἀνάκλησιν τοῦ στρατοῦ· ἀλλ' ὁ Μαξιμιλιανός, ὅστις ἐγνώριζε νῦν τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τοῦ Μεξικοῦ καὶ προέβλεπε τοὺς κινδύνους, οἵτινες μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γάλλων ἀνέμενον αὐτόν, ἔπεμψε τὴν αὐτοκράτειραν εἰς Εὐρώπην ὅπως ὑπενθυμίσῃ εἰς τὸν Ναπολέοντα τὰς ὑποχρεώσεις καὶ τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ. Γνωστὸν εἶναι ὁποίας ὑποδοχῆς ἔτυχεν ἡ αὐτοκράτειρα Καρλόττα εἰς τὸ Κεραμεικόν. Ὅλαι αὐτῆς αἱ ἱκεσίαι, ὅλαι αἱ παρακλήσεις ἀπερρίφθησαν· καταλιποῦσα τοὺς Παρισίους, ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην, ἔνθα ἐφάνησαν τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς ὀδυνηρᾶς ἀσθενείας της.

Ἡ ἀτυχὴς Καρλόττα ἐβασανίζετο διηνεκῶς ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι ἐζήτουν νὰ τὴν δηλητηριάσωσι, καὶ μὴ δεχομένη οὔτε τροφὴν, οὔτε ποτὸν, ἐτρέφετο μόνον μὲ ὀπωρικά. Εἰσαχθεῖσα εἰς τὴν αἴθουσαν Πίου τοῦ Θ' καθ' ἣν ὥραν οὗτος ἐπρογεύετο, ἥρπασεν ἐκ τῶν χειρῶν του τὸν κύαθον τῆς σοκολάτας καὶ τὴν ἐρρόφησε παρευθὺς λέγουσα· «εἶμαι βεβαία ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι δηλητηριασμένον.» Ἠθέλησε πρὸς τούτοις νὰ συμμεθέξῃ τοῦ γεύματος τοῦ Πάπα καὶ νὰ διανυκτερεύσῃ ἐν τῷ Βατικανῷ, διότι ὑπώπτευεν ὅτι ἐζήτουν νὰ δηλητηριάσωσιν αὐτὴν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἐν ᾧ διέτριβεν· ὅθεν ἠναγκάσθησαν νὰ τὴν ἀφήσωσι νὰ κοιμηθῇ εἰς δωμάτιον πλησίον τοῦ κοιτῶνος Πίου τοῦ Θ' ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν μιᾶς τῶν κυριῶν τῆς συνοδείας της. Τέλος κατώρθωσαν νὰ πέμψωσιν αὐτὴν εἰς Μιραμὰρ, ὅπου ἡ κατάστασίς της ἐφάνη ὅτι βελτιοῦται, διότι ἐνησχολήθη ἐκ νέου εἰς τὴν μουσικὴν, εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ εἰς ἀναγνώσεις. Ἐν τῇ δεισιδαιμονίᾳ αὐτῶν τὰ Σλαυϊκὰ φῦλα τὴν ἐθεώρησαν ὡς ἁγίαν, καὶ ὁσάκις συνήντων αὐτὴν αἱ ἀγαθαὶ γυναῖκες τῆς Ἰστρίας καὶ τῆς Δαλματίας ἐγονυπέτουν κατὰ τὴν διάβασίν της.

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων ἐχειροτέρευεν ἐν Μεξικῷ, διότι ὁ Βαζαὶν εἶχεν ἐγκαταλείψει τὸν Μαξιμιλιανὸν εἰς τὴν τύχην του καὶ προετίμησε νὰ ῥίψῃ τὰ τηλεβόλα καὶ τὰ πολεμοφόδιά του εἰς τὸν Σεκίαν καὶ εἰς τὴν λίμνην Τεξκοκὸ, παρὰ νὰ τὰ ἀφήσῃ εἰς τὸν Μαξιμιλιανόν· ἰσχυρίζονται μάλιστα ὅτι προέτεινεν εἰς τοὺς Ζουαριστὰς νὰ τοῖς παραδώσῃ τὸν αὐτοκράτορα ἀντὶ 50 χιλιάδων ταλλήρων περίπου, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ ἔμελλεν ὁ Λοπὲζ, συγγενὴς τοῦ Βαζαὶν ἐκ τῆς συζύγου του καὶ φίλος στενὸς τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, νὰ διεξαγάγῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ταυτοχρόνως δὲ ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις προσεπάθησεν ἐπανειλημμένως νὰ καταπείσῃ τὸν αὐτοκράτορα νὰ παραιτηθῇ. «Δὲν μὲ λανθάνουσιν αἱ δυσχέρειαι, αἵτινες μὲ περιβάλλουν, ἀπεκρίθη οὗτος, ἀλλὰ θέλω ἐμμείνει ἀκλόνητος, διότι ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ κινδύνου εἷς Ἁψεβούργειος δὲν ἐγκαταλείπει ποτὲ τὴν θέσιν του.»

Ἐν τούτοις μαθὼν ἤδη τὴν θλιβερὰν ἀγγελίαν τῆς παραφροσύνης τῆς συζύγου του δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ μείνῃ πλέον ἐπὶ πολὺ εἰς Μεξικόν· ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ ἐπεθύμει ἦτο νὰ σώσῃ τὴν ὑπόληψίν του καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς αὐτοκράτωρ καὶ οὐχὶ ὡς φυγὰς, ἀφοῦ πρῶτον οἰκειοθελῶς ἤθελεν ἀποθέσει τὸ στέμμα· ὅθεν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἀπῆλθεν εἰς Ὀριζάβαν, ἔνθα περιέμενεν αὐτὸν ἡ κορβέττα *Δάνδολο*. Ἀλλ' οἱ περὶ αὐτὸν στρατηγοὶ τὸν κατέπεισαν νὰ μεταβάλῃ σχέδιον, ὑποσχόμενοι αὐτῷ στρατιώτας καὶ χρήματα, καὶ οὕτως ἐπανῆλθεν εἰς Μεξικὸν διακηρύττων ὅτι δὲν μένει εἰμὴ πρὸς τὸ καλὸν τοῦ Μεξικανικοῦ λαοῦ καὶ ὅτι δὲν παρεκινεῖτο εἰς τοῦτο οὔτε ὑπὸ ἀτομικῶν οὔτε ὑπὸ πολιτικῶν συμφερόντων.

*
* *

Ἡ ἀναχώρησις τῶν Γαλλικῶν στρατευμάτων ἐγκατέλειψε τὸ σάδιον ἐλεύθερον εἰς τοὺς Ζουαριστὰς, οἵτινες ἐνισχυθέντες ταχέως ἡτοιμάζοντο νὰ πολιορκήσωσιν αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν· «Θέλω ἀπαλλάξει τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς δοκιμασίας ταύτης», εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, ὅστις καὶ ἐν μέσῳ ὅλων τούτων τῶν καταδρομῶν διετήρει τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν καλοκἀγαθίαν καὶ ἀπεχώρησεν εἰς Κουερετάρο, ἔνθα οἱ στρατηγοὶ Μιραμὸν, Μανδὲζ, Καστίλιο, Μέζια, Ἀβελλάνο καὶ ὁ πρίγκηψ Σὰλμ-Σὰλμ εἶχον συγκροτήσει μικρὸν στρατὸν ἐξ ὀκτακισχιλίων ἀνδρῶν.

Κατὰ τὸ ἑβδομηκονθήμερον διάστημα τῆς πολιορκίας τῆς πόλεως ταύτης, ὁ Μαξιμιλιανὸς προσηνέχθη μεθ' ἡρωϊκοῦ μεγαλείου, συμμεριζόμενος τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς στερήσεις τῶν ἁπλῶν στρατιωτῶν καὶ τρεφόμενος ὡς αὐτοὶ μόνον ἐκ κρέατος ἡμιόνου, ἐνῷ οἱ στρατηγοί του παρεδίδοντο εἰς τὰς ἡδονὰς τραπέζης πολυτελοῦς. Ἐξετίθετο δ' εἰς τὸν ἐχθρὸν πλέον ἢ οὐδεὶς ἄλλος τῶν στρατιωτῶν του καὶ περιεφέρετο ἐπὶ τῶν προμαχώνων ὡς ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ μεγάρου του· ἅπαξ μόνον οἱ ὀφθαλμοί του μετὰ ψυχικῆς ταραχῆς προσηλώθησαν ἐπὶ πέντε πτωμάτων ἅτινα ἐσπάρασσον κρεμάμενα ἀπὸ τῶν κλάδων δένδρων· ἦσαν οἱ ταχυδρόμοι του, οἵτινες πεσόντες εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ζουαριστῶν εἶχον ἀπαγχονισθῆ ὑπὸ τὰ τείχη τῆς πόλεως.

Ἐνῷ δὲ ἦτο εὔκολον νὰ ἀνοίξῃ δίοδον διὰ τοῦ ἱππικοῦ του, μὴ θέλων ὅμως νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς στρατιώτας του, ἠρνεῖτο νὰ παραδοθῇ· «Θέλω, ἔλεγε, νὰ ἀποθάνω μαχόμενος.» Ἐνῷ δὲ καθ' ἑκάστην συνελάμβανον αἰχμαλώτους, ὁσάκις τῷ ὡμίλουν περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἀπαγχονισμοῦ τῶν ἐπὶ κατασκοπείᾳ ὑπόπτων, ἠρκεῖτο ἀπαντῶν· «Ὄχι, δὲν θέλω θανατικὰς ποινάς· ἐὰν τὰ πάντα βαίνουσιν αἰσίως τόσον καλλίτερον, ἀλλ' ἐὰν μέλλωμεν νὰ ὑποκύψωμεν δὲν θέλω νὰ ἔχω τὴν συνείδησίν μου βεβαρημένην.» Ἐν τούτοις αἱ τροφαὶ ἐπλησίαζον νὰ τελειώσωσι καὶ ἔπρεπεν ἢ νὰ παραδοθῶσιν ἢ νὰ ἐξέλθωσι τοῦ φρουρίου μὲ τὰ ὅπλα εἰς χεῖρας.

Ἀπεφασίσθη ἡ ἔξοδος· ὅθεν τὴν νύκτα τῆς 14ης Μαΐου οἱ ἐναπομείναντες ἑπτακισχίλιοι ἄνδρες ἔμελλον νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ διευθυνθῶσι πρὸς τὴν Βέρα Κρούζ. Κατὰ παράδοξον δὲ σύμπτωσιν ὁ Ζουαριστὴς στρατηγὸς Ἐσκοβέδο εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἔφοδον τὴν πρωΐαν τῆς 15ης.

Ἀλλ' οὔτε ἡ ἔξοδος, οὔτε ἡ ἔφοδος ἐπραγματοποιήθησαν, διότι ἡ προδοσία τοῦ Λοπὲζ ἐμπόδισε τὰς προπαρασκευὰς τῆς ἐξόδου καὶ κατέστησε τὴν ἔφοδον περιττήν. Ὁ Λοπὲζ, ὁ τοσοῦτον ὑπὸ τοῦ Μαξιμιλιανοῦ εὐεργετηθεὶς, ὁ Λοπὲζ, ὅστις ἐλέγετο ὁ ἐπιστήθιος καὶ ἀφωσιωμένος τοῦ αὐτοκράτορος φίλος, τὸν ἐπώλησε διὰ 2,000 οὐγκίας χρυσοῦ! Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἓν ἔτος πρότερον, εὑρισκόμενος οὗτος μετὰ τῆς αὐτοκρατείρας εἰς Πουέβλαν προσεκάλεσε παρ' αὐτῷ τὴν σύζυγόν του, ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη ἐρχομένη ἔτεκε προώρως καθ' ὁδὸν, «Δὲν ἀνέχομαι, ἔγραψεν αὐτῷ ὁ Μαξιμιλιανὸς, νὰ γεννηθῇ ὁ υἱός σου εἰς ξένην οἰκίαν, ἰδοὺ τὸ ποσὸν τοῦτο ὅπως ἀγοράσῃς τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἐγεννήθη.» Ἐν τούτοις ὁ Λοπὲζ, γνωρίζων κάλλιστα τὰ ἐν τῷ ἐχθρικῷ στρατοπέδῳ γινόμενα, ἔπεμψε τὴν ἑσπέραν τῆς δεκάτης τετάρτης ἐπιστολὴν εἰς τὸν Ἐσκοβέδο προτείνων αὐτῷ τὴν παράδοσιν τῆς μονῆς δὲ Λα-Κρούζ, ἔνθα εὑρίσκετο ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του.

Ὁ Ἐσκοβέδο ἐδέχθη· καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον ὁ Λοπὲζ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὰς τάφρους, ὁδηγῶν τοὺς στρατιώτας του, οἵτινες πάραυτα κατέθεσαν τὰ ὅπλα! καὶ οὕτως οἱ Ζουαρισταὶ λαβόντες τὴν θέσιν τῶν αὐτοκρατορικῶν κατέλαβον τὴν μονὴν χωρὶς οὐδεὶς νὰ λάβῃ εἴδησιν.

Τὴν δὲ πρωΐαν ὁ Μαξιμιλιανὸς, ἐγερθεὶς ἐνωρὶς κατὰ τὴν συνήθειάν του, ὑπῆγε νὰ ἐξυπνίσῃ τὸν πρίγκηπα Σὰλμ-Σὰλμ καὶ ἐξῆλθον ἄοπλοι ἀμφότεροι, ἀλλ' ὅταν ἔφθασαν πλησίον τῆς θύρας, ὁ αὐτοκράτωρ ἐστάθη καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν σύντροφόν του· «Δημοκρατικοὶ στρατιῶται, ἀνέκραξεν, ἐπροδόθημεν!» Συγχρόνως ὁ στρατηγὸς Λοπὲζ, ὅστις εἶδεν αὐτοὺς ἐρχομένους, ἔδειξε τὸν αὐτοκράτορα εἰς τὸν συνταγματάρχην Ῥίνσων Γαλλιάρδον, ὅστις κατεῖχε τὴν θύραν μετὰ τῶν Ζουαριστῶν.

Ἀλλ' ὁ Ῥίνσων ἦτο στρατιώτης τίμιος καὶ

εἶχε καρδίαν γενναίαν· ἀπήντησε λοιπὸν ἀρκετὰ μεγαλοφώνως ὥστε νὰ τὸν ἀκούσωσι καὶ οἱ στρατιῶταί του καὶ ὁ Μαξιμιλιανός· «Εἶναι ἰδιῶται, δὲν εἶναι στρατιωτικοί. Ἂς ἀπέλθωσιν ἐν εἰρήνῃ!» Καὶ οὕτως ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ὁ πρίγκηψ, διαβάντες ἀνενόχλητοι, διηυθύνθησαν δρομαίως πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τῆς πόλεως. Εἰς τὰς ἐρήμους ἐκείνας ὁδοὺς ἐπεκράτει ἡ σοβαρὰ σιγὴ, ἡ προαναγγέλλουσα σπουδαῖόν τι γεγονὸς, ἀλλὰ μετά τινα λεπτὰ τὰ πυροβόλα ἐκρότουν καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν καὶ εἰς τὰς κραυγὰς τῶν δημοκρατικῶν, οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἀνυψοῦντες εἰς τὸν ἀέρα τὰς λαβὰς τῶν πυροβόλων των ἀπήντων: Ζήτω ἡ ἐλευθερία! Μόνος ὁ Μιραμὸν ἀνθίστατο εἰσέτι ἔχων παρατεταγμένους εἰς μάχην τοὺς στρατιώτας του κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν Καπουσίνων, μίαν τῶν πλατυτέρων ὁδῶν τοῦ Κουερετάρο, ὅτε προσβληθεὶς ὑπὸ πυροβολισμοῦ κατὰ τὸ πρόσωπον ἔπεσε κατὰ γῆς καὶ ἀνηγέρθη σχεδὸν τυφλὸς καὶ αἰχμάλωτος.

Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ μετὰ τῶν στρατηγῶν του Μέζια, Καστίλιο, Ἀβελλάνο καὶ τοῦ πρίγκηπος Σάλμ-Σάλμ κατέφυγεν ἐπὶ τοῦ Cero de la Campana, λοφίσκου περικεχαρακωμένου ὅστις ὑψοῦται ὑπεράνω τῆς πόλεως· ἐκεῖ, ἄνευ τηλεβόλων καὶ πυροβολιστῶν ὡμοίαζον ἐπὶ τοῦ βράχου ἐκείνου πρὸς δυστυχεῖς ναυαγοὺς, οἵτινες βλέπουσι μυκωμένην τὴν θάλασσαν περὶ αὐτοὺς καὶ ὁρμῶσαν ἵνα τοὺς καταπίῃ. Ὁ στρατηγὸς Ἐσκοβέδο, ὁ ποτὲ χυδαῖος ὁδηγὸς ἡμιόνων, τὴν μορφὴν αἱμοχαρὴς, ἤρχετο δρομαίως κατ' αὐτῶν ὁδηγῶν τέσσαρα τάγματα πεζικοῦ καὶ ὅλον τὸ ἱππικὸν ὅπερ ἐπλήρου τὸν ἀέρα μὲ κραυγὰς ὀργῆς καὶ θανάτου· ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ὁ λόφος ἐπολιορκήθη στενῶς.

—Μὴ πυροβολεῖτε· τὸ αἷμα θὰ χυθῇ ἀνωφελῶς, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ εἰς τοὺς περιστοιχοῦντας αὐτὸν ὡσεὶ ζῶντα τεῖχη. Καὶ μὲ σιγηλὴν φωνὴν καὶ σχεδὸν ἐκλείπουσαν, διέταξεν ἕνα τῶν ὑπασπιστῶν του νὰ ἀνυψώσῃ σημαίαν λευκὴν ἐπὶ τῆς λόγχης πυροβόλου· οἱ Ζουαρισταὶ οἵτινες ἀνέβαινον τὸν λόφον κατὰ στοίχους πυκνοὺς, ἕτοιμοι νὰ ἀρχίσωσι τὸ πῦρ, ἐσταμάτησαν. Σιγὴ βαθυτάτη διεδέχθη τὸν θόρυβον καὶ τὰς κραυγὰς τῆς ἐφόδου.

Τότε ἄνθρωπός τις, στολὴν φέρων Μεξικανοῦ στρατηγοῦ, μακρὰ ὑποδήματα ἱππέως, ἐπενδύτην μέλανα καὶ ἐπωμίδας χρυσᾶς, ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ πρώτου χαρακώματος καὶ στρέψας περιξ βλέμμα γαλήνιον, κατέβη μὲ βῆμα σταθερὸν παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν λοιπῶν στρατηγῶν του.

Οἱ Ζουαρισταὶ τὸν ἐχαιρέτησαν κραυγάζοντες· Ζήτω ἡ ἐλευθερία!

Ἀνεγνώρισαν τὸν αὐτοκράτορα· ὁ Μαξιμιλιανὸς ἐβάδισεν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν στρατηγὸν Κορώναν, ὅστις ἡγεῖτο τοῦ σώματος τῶν Ἀμερικανῶν ἐθελοντῶν, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Τάγμα τῆς τιμῆς», καὶ συγκειμένου ἐκ πεντήκοντα περίπου ἱππέων ἐχόντων ὅλων βαθμὸν ἀξιωματικοῦ.

— Στρατηγὲ, λέγει, ἐπροδόθην ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τῆς τύχης· εἶναι ἀρκεταὶ αἱ μέχρι τοῦδε χῆραι καὶ τὰ ὀρφανά· ἰδοὺ ἡ σπάθη μου.

— Μεγαλειότατε, ἀνέκραξεν ὁ Κορώνας, λησμονῶν ὅτι δὲν ἀποτείνεται πλέον εἰς αὐτοκράτορα, μεγαλειότατε, κρατήσατε τὴν σπάθην σας.

Εἶτα προσκαλέσας αὐτὸν νὰ ἀναβῇ πάλιν ἐπὶ τοῦ ἵππου του, τὸν συνώδευσε μετὰ τῶν λοιπῶν αἰχμαλώτων μέχρι τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Τερεζίτας.

Ἐκεῖ ὁ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ στρατηγοί του ἐφυλακίσθησαν ἐντὸς τῶν ὑπογείων καὶ ὄχι μόνον ἀφῆκαν αὐτοὺς νὰ κοιμῶνται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ καὶ νὰ βασανίζωνται ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης, μέχρις οὗ ἡ ἄφιξις τῆς πριγκηπίσσης Σάλμ-Σάλμ ἐπέφερεν ἀνακούφισίν τινα εἰς τὰς κακουχίας των. Διότι τότε μετέφερον αὐτοὺς εἰς τὴν μονὴν τῆς Capuchina καὶ ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς φίλους των νὰ πέμπωσιν εἰς αὐτοὺς οἶνον, τροφὰς καὶ ἐνδύματα.

Ἡ διαγωγὴ τῆς πριγκηπίσσης ταύτης κατὰ τὴν τελευταίαν φάσιν τοῦ δράματος ἦτο ἀληθῶς ἡρωϊκή· διότι ἐξερχομένη τοῦ πολιορκουμένου Μεξικοῦ ὑπέστη δὶς τὸ πῦρ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Πορφυρίου Διάζ καὶ φθάσασα εἰς Γουαδελούπην, ἐπειδὴ εἶχε κατηγορηθῆ ὡς διανείμασα χρήματα εἰς τοὺς αὐστριακοὺς αἰχμαλώτους, ἐτέθη ὑπὸ κράτησιν, μέχρις οὗ κατώρθωσε τέλος νὰ λάβῃ διαβατήριον διὰ τὴν Εὐρώπην· ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἀναχωρήσῃ ἦλθεν εἰς Κουερετάρο πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ συζύγου της, καὶ ἐκεῖθεν κρυπτομένη καὶ ὁδοιπορροῦσα διὰ νυκτὸς ἔφθασεν εἰς τὸν Ἅγιον Λουδοβίκον τῆς Ποτόσσης ὅπως μεσιτεύσῃ παρὰ τῷ Ζουαρὲζ, ὅστις διέμενεν ἐκεῖ. Ὅτε δὲ διηγήθησαν εἰς τὸν Μαξιμιλιανὸν τὴν εὐγενῆ ταύτην διαγωγὴν δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα.

Οἱ αἰχμάλωτοι ἔμειναν ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας εἰς Capuchina ἀγνοοῦντες τὴν τύχην των, διότι οἱ Ζουαρισταὶ ἐφαίνοντο ἀμηχανοῦντες περὶ τοῦ πρακτέου.

Ἀλλὰ τὴν 10ην Ἰουνίου ἀνηγγέλθη αὐτοῖς ὅτι ὁ Ζουαρὲζ ἔδωκε τὴν διαταγὴν νὰ δικασθῶσιν ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου καὶ ὅτι ἡ δίκη προσδιωρίσθη νὰ γείνῃ τὴν 12ην.

— Ποῦ θέλετε μὲ ὁδηγήσει; ἠρώτησεν ὁ Μαξιμιλιανὸς τὸν ἐλθόντα νὰ παραλάβῃ αὐτὸν ἀξιωματικόν.

— Ἐνώπιον τοῦ στρατοδικείου.

— Ποῦ θέλει συγκροτηθῆ;

— Εἰς τὸ θέατρον.

— Εἰς τὸ θέατρον;

— Μάλιστα.

— Δὲν πηγαίνω. Διακηρύττω ὅτι δὲν ἐξέρχομαι ἐντεῦθεν διὰ νὰ παρασταθῶ εἰς δίκην ὡς ἠθοποιὸς ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Ὁ ἀξιωματικὸς, ἐννοήσας ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ τίποτε εἰμὴ διὰ τῆς βίας, ἀπῆλθεν.

Ἀλλ' οἱ στρατηγοὶ Μιραμὸν καὶ Μέζια ἐσύρθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἔνθα εἶχε συνέλθει τὸ δικαστήριον· τὰ θεωρεῖα ἦσαν πλήρη ὡς ἐν ἡμέρᾳ μεγάλης παραστάσεως, περιπλέον δὲ τὸ θέαμα τοῦτο ἐδίδετο δωρεάν.

Αἱ συζητήσεις διήρκεσαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ κατηγορεῖτο ὡς ἁρπάσας τὴν ἐξουσίαν καὶ ὡς ἐπιζητήσας ἐμφύλιον πόλεμον, ἔτι δὲ προσήπτετο εἰς αὐτὸν καὶ ὁ φόνος 40 χιλιάδων δημοκρατικῶν, ἀπαγχονισθέντων καὶ πυροβοληθέντων δυνάμει τοῦ διατάγματος τῆς 3 Ὀκτωβρίου τοῦ 1865, ὅπερ, ὡς γνωστὸν, εἶχε προκληθῆ ὑπὸ τοῦ Βαζαίν.

Τὴν πρωΐαν τῆς 15ης ὁ Ἐσκοβέδο ἐπαρουσιάσθη ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ Μαξιμιλιανοῦ κρατῶν τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ αὐτοκράτωρ, ὅστις ἐμάντευε τὴν τύχην του, τῷ εἶπε μετ' ἀγαθότητος·

— Ἀναγνώσατε στρατηγέ· σᾶς ἀκούω.

Ὁ Μαξιμιλιανὸς μετὰ τῶν στρατηγῶν του Μέζια καὶ Μιραμὸν κατεδικάζετο εἰς θάνατον.

— Ἔχει καλῶς! εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ γαλήνης καὶ ἱλαρότητος, ὁ νόμος τῆς τρίτης Ὀκτωβρίου ἐψηφίσθη κατὰ λῃστῶν καὶ κακούργων, ἡ δὲ καταδίκη αὕτη ἀπεφασίσθη ὑπὸ δολοφόνων!

Ὁ Ἐσκοβέδο ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ῥεβόλβερ ψιθυρίζων· «Ἄθλιε!» Μεταβαλὼν ὅμως γνώμην προσέθηκεν· «ὁ καταδικασθεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καταρασθῇ τοὺς δικάσαντας αὐτόν.»

Ἀλλ' ὁ Μαξιμιλιανὸς ἔστρεψε τὰ νῶτα καὶ ὁ Ἐσκοβέδο ἀπῆλθεν.

Ἡ ἡμέρα τῆς καταδίκης εἶχεν ὁρισθῆ διὰ τὴν ἐπαύριον, ἀλλ' ἀνεβλήθη μέχρι τῆς 19ης κατὰ διαταγὴν τοῦ Ζουαρέζ.

Πάραυτα οἱ πρέσβεις τῆς Πρωσσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας ἀπῆλθον εἰς Ἅγιον Λουδοβίκον τῆς Ποτόσσης ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἤθελον ἐπιτύχει παρὰ τοῦ Προέδρου τὴν χάριν τοῦ καταδίκου, ἀλλ' ὁ Ζουαρὲζ ἔμεινεν ἀδυσώπητος, διϊσχυριζόμενος ὅτι τὸ παράδειγμα τοῦτο ἦτο ἀναγκαῖον πρὸς ἑδραίωσιν τῆς Δημοκρατίας.

Τὴν νύκτα τῆς 18ης πρὸς τὴν 19ην, ὁ Μαξιμιλιανὸς ἐζήτησε ψαλλίδιον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἠρνήθησαν νὰ τῷ δώσωσι, παρεκάλεσε τὸν δεσμοφύλακα νὰ κόψῃ ὁ ἴδιος ἄκραν τινὰ τῆς κόμης του, τούτου δὲ γενομένου ἔγραψε πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν Καρλότταν τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν·

«Ἐάν ποτε, φιλτάτη μοι Καρλόττα, θεραπευθῇς καὶ δυνηθῇς νὰ ἀναγνώσῃς τὰς γραμμὰς ταύτας, θέλεις μάθει τὴν ἀσπλαγχνίαν τῆς τύχης, ἥτις ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀνεχώρησες εἰς Εὐρώπην δὲν ἔπαυσε νὰ μὲ κατατρέχῃ· ἀπερχομένη ἔλαβες μετὰ σοῦ τὴν εὐδαιμονίαν μου, τὴν ψυχήν μου ὅλην! Διατί νὰ μὴ σὲ ἀκούσω; Οἴμοι! τόσαι ἀπρόοπτοι συμφοραὶ, τόσαι καταδρομαὶ ἄδικοι ἐπέπεσον κατ' ἐμοῦ, ὥστε ἔσβυσαν πλέον τὴν ἐλπίδα ἐν τῇ καρδίᾳ μου καὶ περιμένω τὸν θάνατον ὡς ἄγγελον ἀπολυτρώσεως. Ἀποθνήσκω ἄνευ ἀγωνίας· θέλω πέσει ἐνδόξως ὡς στρατιώτης, ὡς βασιλεὺς ἡττημένος. . . . . Ἐὰν δὲν δυνηθῇς νὰ ἀντιστῇς εἰς τὸ μέγεθος τῆς θλίψεως ταύτης, ἐὰν ἐντὸς ὀλίγου ὁ Θεὸς σὲ ἑνώσῃ πάλιν μετ' ἐμοῦ, θέλω εὐλογήσει τὴν θείαν καὶ πατρικήν του χεῖρα, ἥτις τόσον σκληρῶς μᾶς ἐπάταξεν.

Ὁ ἀγαπητός σου Μάξ.»

Ἀφοῦ ἠσπάσθη τὴν ἐπιστολήν του ἐνέκλεισεν ἐν αὐτῇ τὸν μεταξοειδῆ καὶ ξανθὸν βόστρυχόν του καὶ τὴν ἀπέστειλε μετ' ἄλλων ἐπιστολῶν, ἃς ἔγραψε πρὸς τὴν μητέρα του, πρὸς τὴν ἀρχιδούκισσαν Σοφίαν καὶ πρὸς διαφόρους φίλους του. Εἶδον τινὰς τῶν ἐπιστολῶν τούτων· εἶναι γεγραμμέναι γαλλιστί· ἐπὶ τῶν κανονικῶν καὶ σταθερῶν ἐκείνων χαρακτήρων διαβλέπει τις ἀποκαλυπτομένην τὴν εὐαίσθητον καὶ ὡραίαν ψυχὴν τοῦ πρίγκηπος τούτου καὶ αἰσθάνεται ὁπόσον ἰσχυρὰ ἦτο ἡ ἐπιρροὴ μεθ' ἧς προσείλκυε τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην τῶν περὶ αὐτόν. Διὰ τοῦτο ἐχρειάσθη ὅπως ἐπιτευχθῇ καταδικαστικὴ κατ' αὐτοῦ ἀπόφασις οἱ δικασταὶ νὰ ἦναι ἄνθρωποι μηδέποτε γνωρίσαντες αὐτόν, στρατηγοὶ μηδέποτε πλησιάσαντες αὐτόν.

Εἶχεν ἤδη σημάνει ἡ ἕκτη τῆς πρωΐας, ὅτε ἠνοίχθη ἡ θύρα τῆς φυλακῆς του.

— Εἶμαι ἕτοιμος, εἶπεν ὁ Μαξιμιλιανὸς, προχωρῶν πρὸς τὸν ἀξιωματικὸν τὸν ἐρχόμενον ἵνα ὁδηγήσῃ αὐτόν.

Ἐνῷ δὲ διέβαινε τὸ κατώφλιον τῆς μονῆς ἀνατείνας τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν·

— Ὁποία ὡραία ἡμέρα! εἶπεν, ἠυχήθην πάντοτε νὰ ἀποθάνω πρωΐαν θερινὴν κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου.

Ἀναβὰς δὲ ἐπὶ τοῦ πρώτου ὀχήματος, παρηκολουθήθη ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Μέζια καὶ Μιραμὸν καὶ ὑπὸ τοῦ ἐξομολογήσαντος αὐτοὺς ἱερέως, καὶ οὕτως ἡ συνοδία αὕτη, περιφρουρουμένη ὑπὸ στρατοῦ τετρακισχιλίων ἀνδρῶν, ὡδηγήθη διὰ τῆς πόλεως μέχρι τοῦ Cero de la Campana. Καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα ἵσταντο ὄρθιοι καὶ ἀπτόητοι, τὸ μειδίαμα ἔχοντες ἐπὶ τῶν χειλέων. Ἡ ἐνδυμασία των ἦτο ἐπιμελημένη ὡς ἐὰν ἔμελλον νὰ παρασταθῶσιν εἰς τελετήν.

Τὸ δὲ συρρέον πλῆθος κύπτον ἀπὸ τῶν παραθύρων, ἀπὸ τῶν δωμάτων, ἀπὸ τῶν στεγῶν,

ἐν σιωπηλῷ θαυμασμῷ ἐθεώρει αὐτοὺς διαβαίνοντας, διότι ἡ γενναιότης καὶ ἡ ἀταραξία τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνου ὅστις ἔβαινε πρὸς τὸν θάνατον ἐξέπληττε καὶ τοὺς μᾶλλον ἀδιαφόρους· αἱ γυναῖκες μάλιστα συγκεκινημέναι ἐκ τῆς μεγαλοψυχίας, ἣν εἰκόνιζεν ἡ μορφή του, ἀπεμακρύνοντο ὅπως κρύψωσι τὰ δάκρυα.

Ὁ Μαξιμιλιανὸς ἦτο ἀληθῶς ὡραῖος· ἡ ξανθὴ αὐτοῦ κόμη ἦτο κανονικῶς διαμοιρασμένη μέχρι τοῦ αὐχένος, οἱ κυανοὶ ὀφθαλμοί του διέχυνον βλέμμα ἥρεμον καὶ συμπαθὲς, αἱ δὲ λευκαὶ αὐτοῦ χεῖρες συνῆδον πρὸς τὴν ὅλην αὐτοῦ εὐγένειαν καὶ κομψότητα.

Ἀλλ' εἰς τὴν τελευταίαν στροφὴν τῆς ὁδοῦ, ὁ στρατηγὸς Μέζια ὠχρίασε καὶ ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ὀχήματος· διότι εἶχε διακρίνει μεταξὺ τοῦ πλήθους τὴν σύζυγόν του, ἥτις τὰς τρίχας ἀνωρθωμένας, τὸ βλέμμα πεπλανημένον, τὸ νεογέννητον βρέφος της σφίγγουσα εἰς τὴν ἀγκάλην περιεφέρετο ὡς παράφρων. Εἰς τὸ θέαμα τοῦτο, κρυβεὶς ὄπισθεν τῶν συντρόφων του, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ κατέπνιξε τοὺς λυγμούς του.

Τέλος ἡ συνοδεία ἔφθασεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Cero de la Campana, διότι ὡς τόπος καταδίκης εἶχε προσδιορισθῆ τὸ μέρος, ἔνθα ὁ Μαξιμιλιανὸς συνελήφθη αἰχμάλωτος. Ὁ αὐτοκράτωρ πηδήσας τότε ἐλαφρῶς ἀπὸ τοῦ ὀχήματος, ἐτίναξε τὰ ἐνδύματά του καὶ πλησιάσας πρὸς τὸ ἀπόσπασμα τῶν στρατιωτῶν τῶν ὡρισμένων νὰ πυροβολήσωσι κατ' αὐτοῦ, διένειμε πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἀνὰ ἓν χρυσοῦν νόμισμα.

— Σκοπεύσατε καλῶς, φίλοι μου· μὴ μὲ πυροβολήσητε εἰς τὸ πρόσωπον, κτυπήσατε τὴν καρδίαν μου.

Ἐπειδὴ δὲ εἷς τῶν στρατιωτῶν ἔκλαιεν, ὁ Μαξιμιλιανὸς πλησιάσας τῷ προσέφερε τὴν σιγαροθήκην του, ἥτις ἦτο πεπλεγμένη ἐκ σύρματος ἀργυροῦ καὶ κεκοσμημένη διὰ πολυτίμων λίθων.

— Φύλαττε τοῦτο πρὸς ἐνθύμησίν μου, φίλε μου· ἡ θήκη αὕτη ἀνῆκεν εἰς ἡγεμόνα ὅστις ὑπῆρξε πολὺ εὐτυχέστερος ἐμοῦ.

Ὁ δὲ ὑπαξιωματικὸς, ὁ μέλλων νὰ δώσῃ τὸ πρόσταγμα, προχωρήσας πρὸς αὐτὸν τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν συγχωρήσῃ.

— Τέκνον μου, ἀπήντησεν ὁ Μαξιμιλιανὸς, ὁ στρατιώτης ὀφείλει νὰ ὑπακούῃ πάντοτε εἰς τὰς διδομένας αὐτῷ διαταγάς· τὸ καθῆκόν του εἶναι νὰ ἐκτελῇ τὸ καθῆκόν του.

Εἶτα στραφεὶς πρὸς τοὺς στρατηγούς του Μέζια καὶ Μιραμὼν, «Γενναῖοί μου φίλοι, ἔλθετε νὰ σᾶς ἐναγκαλισθῶ!» τοῖς εἶπε, καὶ θλίψας αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ στήθους του προσέθηκε· «μετά τινα λεπτὰ θέλομεν πάλιν συναντηθῆ εἰς βελτίονα κόσμον»· ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς τὸν Μιραμὼν: «Στρατηγὲ, εἶπεν, ἡ θέσις τῆς τιμῆς ἀνήκει εἰς τὸν ἀνδρειότερον! ὅθεν λάβε τὴν προσδιορισθεῖσαν δι' ἐμέ.»

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Μέζια εἶχε καταβληθῆ πολὺ ἐκ τῆς θέας τῆς παραφρονησάσης συζύγου του, ὁ Μαξιμιλιανὸς ἔθλιψε πάλιν τὴν χεῖρά του λέγων πρὸς αὐτόν: «Ὁ Θεὸς δὲν ἐγκαταλείπει τοὺς πάσχοντας καὶ μένοντας· ὡς πρὸς τοὺς ἀπερχομένους καὶ ἀδίκως παθόντας, οὗτοι εὑρίσκουσι τὴν ἀμοιβήν των εἰς τὸν οὐρανόν.»

Ἐν τούτοις κρότος τυμπάνου ἀνήγγειλεν ὅτι ἡ ἀπαισία στιγμὴ προσήγγιζε.

Τότε ὁ Μαξιμιλιανὸς ἐπροχώρησε βήματά τινα καὶ ἀναβὰς ἐπὶ λίθου ἀπέτεινε μετὰ φωνῆς σταθερᾶς τοὺς ἑξῆς λόγους εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ εἰς τὸ παριστάμενον πλῆθος·

«Μεξικανοί! Οἱ ἄνθρωποι τῆς θέσεώς μου καὶ τοῦ γένους μου, οἱ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὡς ἐγὼ αἰσθημάτων, προωρίσθησαν ἢ διὰ νὰ παρασκευάζωσι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν λαῶν, ἢ διὰ νὰ πίπτωσι μάρτυρες αὐτῶν.

Δὲν ἦτο σκοπὸς παράνομος ὁ παρακινήσας με νὰ ἔλθω μεταξὺ ὑμῶν, ὅπου σεῖς οἱ ἴδιοι μὲ προσεκαλέσατε. Πρὶν ἀποθανω ἀφήσατέ με νὰ σᾶς εἴπω ὅτι μετεχειρίσθην πάσας μου τὰς δυνάμεις ὑπὲρ ὑμῶν.

Μεξικανοί, εἴθε τὸ αἷμά μου νὰ ἦναι τὸ τελευταῖον τὸ ὁποῖον χύνετε, εἴθε τὸ πολυπαθὲς Μεξικὸν, ἡ θετή μου πατρὶς, νὰ εὐδαιμονῇ πάντοτε.»

Ὅτε δὲ ἐπανέλαβε τὴν θέσιν του, εἷς λοχίας ἦλθε νὰ διατάξῃ τὸν Μιραμὼν καὶ τὸν Μέζια ὅπως στραφῶσιν ἀντιθέτως, διότι καταδικασθέντες ὡς προδόται ἔμελλον νὰ πυροβοληθῶσι τὰ νῶτα ἔχοντες ἐστραμμένα.

— Χαίρετε λοιπὸν, καλοί μου φίλοι, εἶπεν ὁ Μαξιμιλιανὸς σταυρώνων τὰς χεῖρας καὶ περιμένων ἀταράχως τὸν θάνατον.

Ἀλλὰ μόλις ἐδόθη τὸ πρόσταγμα «Φέρτε ἅρμ!» κραυγὴ ἀπειλῶν καὶ δυσαρεσκείας ἠγέρθη μεταξὺ τοῦ πλήθους πρὸς τὸ μέρος, ἔνθα εἶχον συρρεύσει οἱ Ἰνδοὶ, οἵτινες ὡς ἐκ τῶν δοξασιῶν καὶ τῶν παραδόσεών των εἶχον προσκολληθῆ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, διότι κατ' αὐτοὺς λευκός τις μέλλει ποτὲ νὰ ἔλθῃ ὅπως τοὺς σώσῃ ἐκ τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ· ὅθεν ἐπίστευον ὅτι ὁ Μεσσίας οὗτος ἦτο ὁ Μαξιμιλιανός.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐστράφησαν σείοντες τὰ ξίφη των καὶ πάραυτα ἠκούσθη τὸ πρόσταγμα «Πῦρ!»

— Ζήτω τὸ Μεξικόν! ἀνέκραξεν ὁ Μιραμών.

— Καρλόττα! Καρλόττα! ἐφώνησεν ὁ Μαξιμιλιανός.

Ἀλλ' ἡ ἐκπυρσοκρότησις ἐκάλυψε τὴν φωνήν των.

Καὶ ὅτε ὁ καπνὸς διελύθη, τρία πτώματα ἔκειντο ἐξηπλωμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τὸ τοῦ αὐτοκράτορος εἶχε διατρυπηθῆ ὑπὸ πέντε βολῶν. Ἀφοῦ δὲ ἐναπέθεσαν αὐτὰ εἰς τὰ φέρετρα, ἅτινα εὑρίσκοντο βήματά τινα ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς καταδίκης, τὰ παρέπεμψαν ἐν μέσῳ τῆς αὐτῆς παρατάξεως μέχρι τῆς μονῆς τῶν Καπουκίνων.

— Νῦν ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέθανε, θέλομεν κηδεύσει ἐπαξίως τὸν ἀρχιδοῦκα τῆς Αὐστρίας, εἶπεν ὁ στρατηγὸς Μιχουὲλ Παλάβιος, εἰς ὃν εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ φύλαξις τοῦ σώματος τοῦ Μαξιμιλιανοῦ.

Καὶ ταριχεύσαντες αὐτὸν τὸν ἔθεσαν ἐντὸς ὑπογείου τάφου, μάτην δὲ ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ῥωσσίας Βαρῶνος Magnus ἀπῄτησε τὸ σῶμα τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοκράτορος· ἐχρειάσθη νὰ ἔλθῃ μόνος του ὁ ὑπουργὸς Τέγετωφ νὰ τὸ ζητήσῃ ὁ ἴδιος παρὰ τῆς κυβερνήσεως τὸν Νοέμβριον τοῦ 1867. Κατώρθωσε ταυτοχρόνως τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν αὐστριακῶν αἰχμαλώτων, οἵτινες εἰσέτι ἐκρατοῦντο δέσμιοι, καὶ τὴν ἄφεσιν τοῦ καταδικασθέντος ἐπίσης εἰς θάνατον πρίγκηπος Σάλμ-Σάλμ.

Ὁ δὲ Λοπὲζ, ὁ προδότης ἀντὶ 2,000 οὐγκιῶν χρυσοῦ, δὲν ἔλαβεν εἰμὴ 7,000 τάλληρα, καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγός του δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἐπανίδῃ πλέον. Ὅτε δὲ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν συνταγματάρχην Ῥίνσων Γαλλιάρδον διὰ νὰ ζητήσῃ θέσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Μεξικανικοῦ στρατοῦ, ὅθεν εἶχε διωχθῆ, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ἑξῆς περιφρονητικὴν ἀπάντησιν· «Στρατηγὲ Λοπὲζ, ἐὰν ποτε σοὶ δώσω θέσιν τινὰ, ἡ θέσις αὕτη θὰ ἦναι νὰ σὲ κρεμάσωσιν ἀπό τινος δένδρου διὰ σχοινίου περὶ τὸν λαιμόν.»

Ὁ Μαξιμιλιανὸς κατέλιπεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τὴν μνήμην ἀνδρὸς κοινωφελοῦς καὶ βασιλέως μάρτυρος· οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ὑπογράψῃ θανατικὴν καταδίκην, καὶ ὅτε ὑπὸ τὰς βολὰς τῶν Ζουαριστῶν ἔπιπτε θῦμα τῆς ἀπληστίας ἄλλου, δὲν εἶχε παραγγείλει τηλεβόλα νὰ τῷ στείλωσιν ἐξ Εὐρώπης, ἀλλὰ δύο χιλιάδας ἀηδόνων ἐκ τοῦ Τυρόλου, ἵνα τὰς διαδώσῃ εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν του.

Κ. ***

Ἐκ τῆς ἐνασκήσεως τῶν πολυπόνων αὐτοῦ καθηκόντων, λέγει ὁ Rémusat, ὁ δημοδιδάσκαλος οὔτε πλοῦτον, οὔτε φήμην ἀναμένει. Προωρισμένος νὰ καταναλίσκῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ εἰς ἐργασίαν μονότονον, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ βλέπῃ τὴν ἀμάθειαν ἄδικον ἢ ἀχάριστον πρὸς αὐτὸν, θὰ ἐθλίβετο συχνάκις, καὶ ἐπὶ τέλους θὰ κατεβάλλετο ἴσως, ἐὰν δὲν ἠρύετο τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ θάρρος αὐτοῦ ἄλλοθι, οὐχὶ δ' ἐκ τῆς προσδοκίας ἀμέσου καὶ καθαρῶς προσωπικοῦ συμφέροντος. Ἀνάγκη αἴσθημά τι βαθύτερον τῆς ἠθικῆς σημασίας τῶν ἔργων του νὰ στηρίζῃ καὶ ἐμψυχόνῃ αὐτὸν, ἡ δὲ εὐχάριστος συναίσθησις ὅτι ὑπηρέτησε τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀφανῶς εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐημερίας νὰ ᾖ ἀντάξιος μισθὸς τῶν ἔργων αὐτοῦ ὑπὸ τῆς συνειδήσεώς του χορηγούμενος.

Εἶναι δόξα αὐτοῦ νὰ μὴ ἀξιοῖ τι πέραν τοῦ ταπεινοῦ καὶ πολυμόχθου κύκλου του, νὰ ἐξαντλῆται εἰς θυσίας μόλις ἀναγνωριζομένας ὑπὸ τῶν ἐπωφελουμένων ἐξ αὐτῶν, νὰ ἐργάζηται τέλος ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, παρὰ τοῦ Θεοῦ μόνον προσδοκῶν τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῦ.

Τί θὰ συνέβαινεν

ΑΝ Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΑΙΦΝΗΣ ΕΠΑΥΕ

Περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι θέλοντες νὰ ἀποκριθῶμεν εἰς τὸ περίεργον τοῦτο ζήτημα, δὲν προσθέτομεν αὐτῷ σπουδαιότητα, ἣν δὲν ἔχει. Τὸ νὰ παύσῃ αἴφνης ἡ ὑδρόγειος σφαῖρα στρεφομένη δυνάμεθα ἀφόβως νὰ κηρύξωμεν ἀδύνατον, μεθ' ὅλου τοῦ κύρους τῶν ἀρχῶν τῆς οὐρανίου μηχανικῆς. Διὰ τὸν ἡμέτερον δὲ κόσμον οὔτε φοβούμεθα οὔτε ὑποπτεύομεν τοιοῦτόν τι· δὲν φοβούμεθα λέγομεν, διότι ἰδοὺ τίνες θὰ ἦσαν αἱ ἄφευκτοι συνέπειαι, ἂν μόνον ἵστατο ἡ Γῆ εἰς τὸν δρόμον της.

Ἂς ἐνθυμηθῶμεν πρῶτον ὅτι ἡ ταχύτης σώματος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς κειμένου εἶναι διττή· α') ἡ ἐκ τῆς κινήσεως τῆς ἡμερησίας περιστροφῆς τῆς Γῆς περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα, καὶ β') ἡ ἐκ τῆς κινήσεως τῆς περιφορᾶς αὐτῆς περὶ τὸν Ἥλιον. Καὶ διὰ μὲν τῆς πρώτης τὰ ἐπὶ τοῦ γήινου ἰσημερινοῦ κείμενα σώματα διατρέχουσι 417 λεύγας καθ' ὥραν—6 λεύγας κατὰ λεπτὸν,—ἓν δέκατον λεύγης κατὰ δευτερόλεπτον. Αὕτη δὲ ἡ ταχύτης ἐλαττοῦται ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, ὅπου εἶναι μεγίστη, πρὸς τοὺς πόλους, ὅπου καταντᾷ μηδέν, ἐπειδὴ τὰ σώματα ἔχουσι φυσικῶς τόσον ὀλιγώτερον δρόμον νὰ διατρέξωσιν, ὅσον εἶναι μικρότερος ὁ τοῦ πλάτους κύκλος αὐτῶν. Διὰ δὲ τῆς δευτέρας κινήσεως τῆς Γῆς, ἤτοι τῆς περὶ τὸν Ἥλιον περιφορᾶς αὐτῆς ἐν τῷ διαστήματι, ἅπαντα αὐτῆς τὰ σημεῖα ἀνεξαιρέτως διατρέχουσι 456 λεύγας κατὰ λεπτὸν, ἤτοι 7 λεύγας $\frac{6}{10}$ κατὰ δευτερόλεπτον. Δύναται δέ τις νὰ λάβῃ ἰδέαν τινὰ τῆς ταχύτητος ταύτης, ἐὰν ἀναλογισθῇ ὅτι ἡ ταχίστη σιδηροδρομικὴ ἁμάμαξα μεθ' ὅλης αὐτῆς τῆς ταχύτητος δὲν διανύει πλέον τῶν 16 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, σφαῖρα δὲ τῶν 24 λιτρῶν κατ' αὐτὴν τὴν ἔξοδον αὐτῆς τοῦ στομίου τοῦ πυροβόλου, ἔχει μόνον 390 μέτρων ταχύτητα ἐν τῇ αὐτῇ μονάδι τοῦ χρόνου.

Ἐπειδὴ πάντα τὰ σημεῖα τὰ ἀνήκοντα εἰς ὑλικόν τι σύστημα ἐν κινήσει εὑρισκόμενον λαμβάνουσι τὴν αὐτὴν κίνησιν ὡς αὐτὸ, ἐὰν ἐξ αἰφνιδίου τινὸς στάσεως ἐτίθετο τὸ σύστημα τοῦτο διὰ μιᾶς εἰς ἠρεμίαν, ὅσα σημεῖα δύνανται νὰ μετατοπισθῶσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ, θὰ ἐξακολουθήσωσι, δυνάμει τῆς κτηθείσης ταχύτητος, νὰ κινῶνται κατὰ τὴν ἀρχικὴν διεύθυνσιν. Οὕτως, ἐὰν ὁ ἵππος πέσῃ αἰφνιδίως

ὑπὸ τὸν ῥυμὸν τοῦ τρέχοντος ὀχήματος ῥίπτεταί τις ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ ἐὰν θελήσῃ τις νὰ καταβῇ ἀπό τινος ἁμάξης ἐνῷ αὕτη τρέχει, πρέπει νὰ λάβῃ προφυλάξεις τινας, ὅπως μὴ οἱ πόδες του πατήσωσιν ἀμετακινήτως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐνῷ τὸ σῶμά του φέρεται ἔτι ὑπὸ τῆς κτηθείσης ταχύτητος, καὶ πέσῃ εἰς τὰ ἴχνη τοῦ ὀχήματος.

Ἡ Γῆ εἶναι, ὡς εἴδομεν, ἅμαξα ταχυτέρα τῶν ὀχημάτων καὶ ἀτμαμαξῶν. Ἐὰν ἵστατο αἴφνης, ἐννοεῖται ὅτι πᾶσα προφύλαξις πρὸς ἀποφυγὴν ἀκαριαίου θανάτου θὰ ἀπέβαινε ματαία. Πάντα τὰ μὴ ἐμπεφυτευμένα ἢ ἐμπεπηγμένα εἰς τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ κείμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας διὰ μόνου τοῦ νόμου τῆς βαρύτητος, θὰ ἐξεσφενδονίζοντο πάραυτα καὶ διὰ μιᾶς εἰς τὸ διάστημα μετὰ ταχύτητος (ἀρχικῆς) 8 λευγῶν κατὰ δευτερόλεπτον, ταχύτητος μεθ' ἧς κινούμεθα σήμερον. Πάντες ὅσοι θὰ ἐτύγχανον περιπατοῦντες ἡσύχως ἢ ἐργαζόμενοι ἢ ἀναπαυόμενοι, πάντα τὰ ζῶα κατοικίδιά τε καὶ ἄγρια, τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, αἱ ἅμαξαι ἡμῶν καὶ αἱ μηχαναί, πάντα θὰ ἐξεσφενδονίζοντο ἐν ἀκαρεῖ κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς Γῆς. Περὶ δὲ τοῦ Ὠκεανοῦ, τοῦ καλύπτοντος τὰ δύο τρίτα τῆς ὑδρογείου σφαίρας, καὶ τούτου ἡ ὑγρὰ μάζα ἤθελεν ὁρμήσει ὑπεράνω τῶν ὀχθῶν καὶ καταποντίσει ἐν ἀκαρεῖ καὶ νήσους καὶ ἠπείρους, ἐπιστέφουσα οὕτω τὸ οἰκοδόμημα τοῦ θανάτου· πάραυτα ἤθελεν ὑπερβῆ τὰ ὕψιστα ὄρη, ἐπιφέρουσα εἰς τὴν ὑδρόγειον ἡμῶν σφαῖραν μεταμόρφωσιν ἐπιφανείας ἀσυγκρίτως μεγαλειτέραν πασῶν τῶν μεταβολῶν, ἃς αὕτη ὑπέστη εἰς παναρχαίους χρόνους.

Οἱ θεωρητικοὶ οἵτινες ἠθέλησαν νὰ ζητήσωσι τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς φυσικόν τι αἴτιον, δὲν ἔλειψαν νὰ εἴπωσιν ὅτι ἡ σύγκρουσις κομήτου τινὸς εὐκόλως δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ταύτην τὴν στάσιν καὶ τὰς δεινὰς αὐτῆς συνεπείας. Σήμερον ὅμως γινώσκομεν, ὅτι κομήτης τις ἠδύνατο νὰ διέλθῃ πρὸ τῆς Γῆς χωρὶς κἂν νὰ τὸ αἰσθανθῶμεν.

Ἄλλο τι περιεργότατον, ὅπερ θὰ ἐπηκολούθει τὴν στάσιν τῆς Γῆς, εἶναι τό δε' τῆς ἑλκτικῆς δυνάμεως ἥτις σύρει τοὺς πλανήτας πρὸς τὸν Ἥλιον μὴ ἀντισταθμιζομένης πλέον ὑπὸ τῆς κεντρόφυγος δυνάμεως, ἡ Γῆ θὰ ἔπιπτεν ἐπὶ τὸν Ἥλιον κατ' εὐθεῖαν γραμμήν. Ἐὰν δὲ τότε εὑρίσκοντο εἰσέτι ἐπὶ τῆς ὑδρογείου καὶ ἄλλα ἔμψυχα ὄντα ἐκτὸς τῶν ἰχθύων, θὰ ἔβλεπον ταχέως μεγεθυνόμενον τὸν ἀστέρα τοῦτον εἰς ἄπειρον μέγεθος. Ἡ Γῆ θὰ ἔφθανεν ἐπ' αὐτὸν 64 ἡμέρας μετὰ τὴν στάσιν καὶ θὰ ἐγίνετο ἄφαντος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ, ὡς τις ἀερόλιθος ἐπὶ τῆς Γῆς.

Τὸ αὐτὸ θὰ συνέβαινε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πλανήτας εἰς τὴν αὐτὴν περίστασιν. Οὕτως, ἐὰν ἡ ταχύτης τοῦ Ἑρμοῦ, τῆς Ἀφροδίτης, τοῦ Διὸς ἢ τοῦ Κρόνου ἐμηδενίζετο, οἱ πλανῆται οὗτοι θὰ ἔπιπτον ἀμέσως ἐπὶ τοῦ Ἡλίου, ὁ μὲν πρῶτος ἐντὸς 15 ἡμερῶν, ὁ δεύτερος ἐντὸς 40, ὁ τρίτος ἐντὸς 767, καὶ ὁ τελευταῖος ἐντὸς 1,300.

Ἰδοὺ ὅμως καὶ ἄλλη τις πολὺ περιεργοτέρα συνέπεια τῆς αἰφνιδίου στάσεως τῆς Γῆς· εἶναι πασίγνωστον ὅτι, καθὼς ὑλικὸν ἄτομον δὲν δύναται νὰ ἐξαφανισθῇ, οὕτω καὶ ἡ κίνησις· δύναται ὅμως νὰ μεταδοθῇ, νὰ διαιρεθῇ, νὰ καταστῇ ἀόρατος ὑποδιαιρουμένη εἰς ἐλαχίστας μερικὰς δυνάμεις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ μηδενισθῇ. Δύναται ὅμως—καὶ τοῦτο εἶναι ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ σπουδαιότερον—, δύναται, λέγομεν, νὰ μεταμορφωθῇ εἰς θερμότητα, ὅπως ὁσάκις φαίνεται ὅτι ἐκλείπει ἡ κινητικὴ δύναμις· π. χ. κτυπᾷ τις ἐπανειλημένως καρφίον ἐμπεπηγμένον καὶ μὴ δυνάμενον νὰ εἰσδύσῃ περαιτέρω· ἡ κίνησις τοῦ κινητῆρος, μὴ *μεταδιδομένη* πλέον εἰς τὸ καρφίον, *μεταμορφοῦται* εἰς θερμότητα, καὶ τοῦτο ἐπιβεβαιοῦται διὰ τῆς ἁφῆς. Χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν ἄλλα παραδείγματα, πᾶς τις γινώσκει ἐκ πείρας τὴν μηχανικὴν ταύτην μεταμόρφωσιν τῆς κινήσεως εἰς θερμότητα.

Ἐὰν λοιπὸν ἔκ τινος ὁποιασδήποτε αἰτίας ἔπαυε στιγμιαίως ἡ πολλαπλῆ κίνησις τῆς ὑδρογείου ἡμῶν σφαίρας, ἡ κίνησις αὕτη ἤθελεν ὑποστῇ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος μεταμόρφωσιν· ἡ Γῆ αἰφνιδίως ἤθελε θερμανθῇ—καὶ μέχρι τίνος βαθμοῦ θὰ ἐθερμαίνετο;—τὸ ποσὸν τῆς θερμότητος ἥτις θὰ ἐγεννᾶτο ἐκ τῆς στάσεως τῆς Γῆς, ἰσοδυναμοῦν πρὸς κολοσσιαῖον κτύπον, θὰ ἤρκει *ὄχι μόνον νὰ τήξῃ ὁλόκληρον τὴν Γῆν*, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταβάλῃ τὸ πλεῖστον αὐτῆς εἰς *ἀτμόν*.

Ἐὰν ἡ στάσις αὕτη δὲν ἐγένετο διὰ μιᾶς ἀλλὰ βαθμηδόν, καὶ ἐμεσολάβουν στιγμαί τινες ἀντὶ νὰ ἐπέλθῃ ἀκαριαία, ἡ Γῆ πάλιν θὰ ἐθερμαίνετο τόσον ὥστε νὰ ἀπολεσθῶσι πάντα ἐπ' αὐτῆς ἔμψυχα ὄντα.

Περαίνομεν τὰς σκέψεις ταύτας λέγοντες, ὅ,τι καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ, ὅτι τὸ ζήτημα εἶναι περίεργον μᾶλλον ἢ σπουδαῖον, καὶ ὅτι βεβαιότατοι ὄντες περὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν ἀσφαλείας, δυνάμεθα νὰ κοιμώμεθα ἥσυχοι, χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὸ ἐλάχιστον ἴχνος φόβου περὶ τῆς καταστροφῆς ἡμῶν συνεπείᾳ ἀκινησίας τῆς Γῆς.[1]

Ἡ ὅλη δαπάνη τῆς διατρήσεως τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου Γοθάρδου θὰ ἀνέλθῃ εἰς 60—65 ἑκατομμύρια φράγκων. Τὸ μῆκος τῆς ὑπογείου σήραγγος ἔσται 15 χιλιομέτρων. Ὅπως δὲ ὁ ἀναγνώστης ἐννοήσῃ τὸ μῆκος τοῦτο, σημειοῦμεν, ὅτι ἡ ἀπόστασις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιὰ σιδηροδρόμου εἶνε 12 χιλιομέτρων.

---

1. Φύσις.

ΠΑΡΑ ΜΙΑΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ

Ἰδοὺ ἡ καταγωγὴ τῆς συχνὰ πυκνὰ ἐπαναλαμβανομένης παρ' ἡμῖν παροιμιακῆς φράσεως «ἔφαγε παρὰ μίαν τεσσαράκοντα.»

Ἐν τῷ Μωσαϊκῷ ποινικῷ κώδικι πολλῶν ἐγκλημάτων, μάλιστα δευτερευόντων, ἡ ποινὴ δὲν προσδιορίζεται. Κατὰ μέρος δὲ πάλιν μνημονεύονται ποιναὶ δευτερεύουσαι, οὐχὶ δηλονότι θανατικαί, ἢ κεφαλικαί, ὡς τὰς λέγουσιν, ἃς ἐπέβαλλον κατὰ κρίσιν καὶ διάκρισιν οἱ δικασταὶ τοῖς ἐνόχοις. Τούτων δὲ τῶν ποινῶν ἦτο καὶ ἡ μαστίγωσις, ἡ κυριωτέρα μάλιστα, ἂν μὴ καὶ ἡ μόνη σωματική. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαστιγμάτων δὲν ἐπετρέπετο νὰ ὑπερβαίνῃ τὰ τεσσαράκοντα. Ἐθεωρεῖτο ἴδιον κτήνους ἢ ἀνδραπόδου τὸ πλείω τῶν τεσσαράκοντα λαμβάνειν.

Ἰδοὺ τὸ ἄρθρον τοῦ νόμου·

«Ἐὰν δὲ γένηται ἀντιλογία ἀναμέσον ἀνθρώπων, καὶ προσέλθωσιν εἰς κρίσιν καὶ κρίνωσι καὶ δικαιώσωσι τὸ δίκαιον καὶ καταγνῶσι τοῦ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται, ἐὰν ἄξιος ᾖ πληγῶν ὁ ἀσεβῶν, καθιεῖς αὐτὸν ἔναντι τῶν κριτῶν καὶ μαστιγώσουσιν αὐτόν· οὐ προσθήσουσιν· ἐὰν δὲ προσθῇς μαστιγῶσαι ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγὰς πλείους, ἀσχημονήσει ὁ ἀδελφός σου ἐναντίον σου.» (Δευτερον. ΚΕ', 1-4).

Χάριν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς εὐοδώσεως τῆς ἀποστολῆς του, ὁ ἀπόστολος Παῦλος πεντάκις ἐμαστιγώθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. Ἐν τῇ β' αὐτοῦ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ (52 μ. Χ) ῥητῶς γράφει: ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις *τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον*.

Διατί δὲ ὄχι σωσταὶ τεσσαράκοντα, ἀλλὰ τεσσαράκοντα παρὰ μίαν, δηλαδὴ τριάκοντα καὶ ἐννέα; Τί ἐγίνετο ἡ μία αὕτη; τίς τὴν ἔτρωγε; Δύο κυρίως φέρονται ἑρμηνεῖαι τῆς ῥήσεως, ὧν ἡ ἑτέρα εἶνε ἡ πιθανωτέρα καὶ λογικωτέρα, ἡ ἑξῆς·

Ὁ νόμος ἐπέταττε τὰς μαστιγώσεις ἄχρι τοῦ ἀριθμοῦ τεσσαράκοντα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μάστιξ ἦτο τριπλῆ, ἤτοι ἐκ τριῶν ἱμάντων (λωριῶν), ἔπληττον δι' αὐτῆς ἐπὶ τῶν νώτων τὸν κατάδικον προσδεδεμένον εἰς χαμηλὴν στήλην δεκατρεῖς φοράς· ὅθεν $3 \times 13 = 39$. Τὰς ἔτρωγε δηλαδὴ εἰς δεκατρεῖς δόσεις, καὶ οὕτως ἐγίνοντο τεσσαράκοντα παρὰ μίαν.

Ἡ δευτέρα ἑρμηνεία εἶνε ὀλίγον βεβιασμένη. Ἐπειδὴ ὁ νόμος ἔλεγε «καὶ ἀριθμῷ τεσσαράκοντα μαστιγώσουσιν αὐτόν· οὐ προσθήσουσι. Ἐὰν δὲ προσθῇς μαστιγῶσαι ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγὰς πλείους, ἀσχημονήσει ὁ ἀδελφός σου ἐναντίον σου», ἵνα μὴ ὁ τύπτων κατὰ παραδρομὴν ὑπερβῇ τὰς τεσσαράκοντα, καὶ διὰ τοῦτο θεωρηθῇ ὡς κτῆνος, ἄτιμος ὁ τυπτόμενος, εἰς προφύλαξιν ἔδιδεν αὐτῷ μίαν ὀλιγώτερον. «Νόμος ἦν, τὸν πλείονα τῶν τεσσαράκοντα τυπτόμενον, ἄτιμον εἶνε. Ὥρισαν οὖν παρὰ μίαν διδόναι, ἵνα, κἂν τῇ ῥύμῃ τοῦ τύπτειν ἐξενεχθεὶς ὁ τύπτων, τεσσαράκοντα δῷ, καὶ μὴ γένηται ἄτιμος ὁ τυπτόμενος, ὡς ἐντὸς τοῦ νενομισμένου ἀριθμοῦ πληγεὶς», λέγει ὁ περὶ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου αἰῶνος ἀκμάσας ἐπίσκοπος τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Τρίκκης Οἰκουμένιος.

Κατὰ τὸν Φλάβιον Ἰώσηπον ἡ μαστίγωσις ἐγίνετο διὰ δημοσίας μάστιγος. Βεβαιοῖ δὲ καὶ οὗτος ὅτι ὁ οὕτω τιμωρούμενος ἐλάμβανε τεσσαράκοντα παρὰ μίαν.[1]

ΜΕΓΑΛΑΙ ΤΑΧΥΤΗΤΕΣ

Αἱ παλαιαὶ δημόσιαι ἅμαξαι, ἃς ὀνομάζουσιν οἱ Γάλλοι diligences, οὐδέποτε διήνυον πλέον τῶν 15 ἢ 16 χιλιομέτρων τὴν ὥραν, ὀλίγον τι πλέον δηλαδὴ τῶν 4 μέτρων ἀνὰ δευτερόλεπτον.

Ἱστιοφόρα τινὰ πλοῖα ὅταν ἔχωσιν οὔριον ἄνεμον διανύουσιν 25 χιλιόμετρα τὴν ὥραν, ὀλίγον τι πλέον τῶν 7 μέτρων ἀνὰ δευτερόλεπτον.

Τὸ ταχύτερον ἀτμόπλοιον ἔχει ταχύτητα 30 χιλιομέτρων τὴν ὥραν, 9 περίπου μέτρων τὸ δευτερόλεπτον.

Ἵπποι ὠκύποδες, ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ μὴ τρέχωσι παρὰ ἐπ' ὀλίγον μόνον, διέτρεξαν ἕως 6,750 εἰς $7\frac{1}{2}$ λεπτά, ἤτοι 15 μέτρα τὸ δευτερόλεπτον.

Αἱ ἀτμομηχαναὶ τῶν σιδηροδρόμων, ὧν ἡ τακτικὴ πορεία περιλαμβανομένων καὶ τῶν σταθμῶν εἶνε κατὰ μέσον ὅρον 45 χιλιόμετρα τὴν ὥραν, δύνανται νὰ φθάσωσιν εἰς ταχύτητα 100 ἢ 110 χιλιομέτρων τὴν ὥραν, 2,000 δηλαδὴ μέτρων τὸ λεπτὸν ἢ 33 μέτρων τὸ δευτερόλεπτον.

Ὁ διαιότατος ἄνεμος δὲν ἔχει ποτὲ ταχύτητα μεγαλητέραν τῶν 60 μέτρων τὸ δευτερόλεπτον, ὅταν μάλιστα εἶνε τρικυμιώδης καὶ καταστρεπτικός.

Ὁ ἦχος μεταδίδεται ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ μὲ ταχύτητα 340 μέτρων τὸ δευτερόλεπτον κατὰ μέσον ὅρον, οὕτως ὥστε, ὅταν βλέπομεν μακρὰν τὴν λάμψιν ἐκπυρσοκροτοῦντος τηλεβόλου, ἀρκεῖ νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν μεσολαβούντων δευτερολέπτων μεταξὺ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐφάνη ἡ λάμψις καὶ ἐκείνου, καθ' ὃν ἠκούσθη ὁ κρότος πρὸς 340 ἵνα μάθωμεν εἰς ποίαν ἀπόστασιν εὑρίσκεται τὸ τηλεβόλον, ὅπερ ἐξεπυρσοκρότησε.

Ὁ μέσος ὅρος τῆς ταχύτητος τῆς σφαίρας τοῦ τηλεβόλου εἶνε, καθ' ἣν τοὐλάχιστον στιγμὴν ἐξέρχεται αὕτη ἀπὸ τοῦ στομίου, ἀνώτερος ἀκόμη τοῦ τῆς μεταδόσεως τοῦ ἤχου. Διότι ἡ σφαῖρα ὅταν ἐξέρχηται ὠθεῖται συνήθως μὲ δύναμιν 400 ἢ 500 μέτρων ἀνὰ δευτερόλεπτον.

1. Ἔστιν. ἐκ τῆς «Ἑρμ. τῶν φιλομαθῶν.»

Ἡ σελήνη ἐν τῇ περὶ τὴν γῆν περιφορᾷ αὐτῆς κινεῖται μὲ δύναμιν 1000 περίπου μέτρων ἀνὰ δευτερόλεπτον.

Ἡ γῆ ἐν τῇ ἡμερησίᾳ αὐτῆς περὶ τὸν ἄξονα περιφορᾷ, στρέφεται μὲ ταχύτητα 400 μέτρων τὸ δευτερόλεπτον, κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ χρονικὸν διάστημα, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐτησίαν αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον περιστροφήν, μετατοπίζεται μὲ ταχύτητα 28,500 μέτρων.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς καὶ τὸ φῶς (ὡς πρὸς τὸ φῶς μάλιστα τὸ πρᾶγμα ἀπεδείχθη ἐπ' ἐσχάτων ἀκριβῶς διὰ τοῦ λαμπροῦ πειράματος τοῦ K. Fornu) κινοῦνται μὲ ταχύτητα περίπου 300,000 ἢ 300,000,000 μέτρων τὸ δευτερόλεπτον, ἤτοι ὅσον θὰ ἐχρειάζετο ἵνα ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ γείνῃ ἑπτάκις ἡ περὶ τὴν γῆν περιστροφή. Ὥστε, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ συνδεθῇ διὰ τηλεγραφικοῦ σύρματος ἡ γῆ πρὸς τὸν ἥλιον, θὰ διεβιβάζετο ἐντεῦθεν ἓν τηλεγράφημα εἰς τὸν ἥλιον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπέχομεν 37 ἑκατομμύρια λευγῶν, ἐν διαστήματι ὀκτὼ λεπτῶν, ὅσον δηλαδὴ χρόνον κάμνουν καὶ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες νὰ φθάσωσι μέχρις ἡμῶν.

Ὅσον θαυμαστὴ καὶ ἂν φαίνηται ἡ ταχύτης αὕτη τῆς μεταδόσεως τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων, ἀπεδείχθη οὐδὲν ἧττον ὅτι ἀστέρες τινὲς ἐκ τῶν λεγομένων ἀπλανῶν, οἵτινες δὲν εἶνε ἄλλο τι εἰμὴ τόσοι ἀπομεμακρυσμένοι ἥλιοι, κρέμανται τόσον μακρὰν ἀφ' ἡμῶν, ὥστε δυνατὸν εἶνε πρὸ πολλοῦ χρόνου νὰ ἐσβέσθησαν ἂν καὶ βλέπωμεν ἀκόμη τὸ φῶς των.

Οἱ ἀστρονόμοι συμφωνοῦσιν εἰς τὴν γνώμην ὅτι καὶ τῶν πλησιεστάτων ἀπλανῶν ἀστέρων τὸ φῶς δὲν δύναται νὰ φθάσῃ μέχρις ἡμῶν εἰς χρόνον ὀλιγώτερον τῶν τριῶν ἐτῶν· τῶν δὲ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένων, ἐκείνων, οὓς διὰ τῆς μεγίστης τηλεσκοπικῆς μεγεθύνσεως μόνον κατορθώνομεν νὰ ἴδωμεν, τὸ φῶς θέλει τρεῖς χιλιάδας ἔτη διὰ νὰ φθάσῃ μέχρις ἡμῶν.

Ὡς πρὸς τὸν ἠλεκτρισμόν, αὐτὸς ὁ ἀκαριαῖος οὕτως εἰπεῖν χρόνος μὲ τὸν ὁποῖον διαδίδεται ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν συρμάτων ἐξηγεῖ τὸ πῶς ἓν τηλεγράφημα στελλόμενον ἀπὸ τόπου εἰς τόπον φθάνει εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον προχρονολογημένον, ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τῶν μεσημβρινῶν. Ἓν τηλεγράφημα λ. χ. ἀποστελλόμενον ἐκ Πετρουπόλεως τὴν 2 ὥραν μ. μ. διανύον ἐν ἀνυπολογίστῳ τοῦ δευτερολέπτου κλάσματι τὸ μεταξὺ Πετρουπόλεως καὶ Παρισίων διάστημα, φθάνει ἐκεῖ τὴν μεσημβρίαν, διότι ὁ ἥλιος δὲν διέρχεται διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Παρισίων εἰμὴ δύο ὥρας ἀφ' οὗ διῆλθε διὰ τοῦ τῆς Πετρουπόλεως.

Δοθέντος δὲ ὅτι ἡ ὄψις δὲν εἶνε ἄλλο τι παρὰ ἓν παραγόμενον τῆς μεταδόσεως τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων, δυνάμεθα νὰ κάμωμεν ὑπόθεσιν, ἥτις εἶνε μὲν φανταστικὴ καὶ ἀδύνατος νὰ πραγματωθῇ, ὀρθοτάτη ὅμως θεωρητικῶς.

Ἂν δηλονότι ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ ὑποτιθέμενοι κάτοικοι τινῶν ἐκ τῶν λίαν ἀπομεμακρυσμένων ἐκείνων ἀστέρων καὶ σχεδὸν χαμένων δι' ἡμᾶς εἰς τὸ ἀχανὲς ἔχουσι τηλεσκόπια ἢ ἄλλας ὀπτικὰς συσκευάς, δι' ὧν νὰ δύνωνται νὰ παρακολουθῶσι καὶ νὰ παρατηρῶσι τὰ γινόμενα ἐπὶ τῆς ἡμετέρας σφαίρας, ἀπαράλλακτα ὅπως ἡμεῖς παρατηροῦμεν σκυμμένοι τὴν ταραχὴν καὶ τὴν κίνησιν μιᾶς μυρμηκιᾶς, ἄλλοι μὲν θὰ ἔβλεπον τώρα τὴν διάβασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἄλλοι τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, οἱ πλησιέστεροι θὰ ἔβλεπον τὸν Καίσαρα ἢ τὸν Ἀττίλαν, τὸν Καρλομάγνον κατακόπτοντα τοὺς Σάξωνας ἢ τὴν Ἰωάνναν δ' Ἄρκ καιομένην ἢ τὸν Κολόμβον διαπλέοντα τὰς θαλάσσας. Οἱ πλησιέστατοι πάντων, τέλος, οἱ γείτονες ἡμῶν, θὰ ὑπελάμβανον ὅτι ἡ ἡμετέρα σύγχρονος ἱστορία εὑρίσκεται εἰς τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ἑρρίκου τοῦ δ' ἢ εἰς τὴν μάχην τοῦ Φοντενοᾶ. Σ.

Ο ΘΙΕΡΣΙΟΣ ΗΜΙΕΛΛΗΝ

Περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἤκμαζεν εἰς Κωνσταντινούπολιν οἰκογένειά της ἑλληνική, τὸ θῆλυ γένος τῆς ὁποίας ἦτο προωρισμένον, ἕνεκα μεταναστεύσεως, νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἄνδρας μεγαλοφυεῖς. Αἱ ἑλληνίδες αὗται, ὧν ἀσαφὴς κατὰ δυστυχίαν ἡ ἐπωνυμία, περικοσμοῦσι τὴν ποίησιν, τὴν ἱστοριογραφίαν, καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς Γαλλίας μὲ τρία ὀνόματα περικλεῆ, τὰ τῶν δύο ἀδελφῶν Chénier, καὶ τὸ τοῦ Thiers.

Ὅτι μὲν ἡ μήτηρ τῶν ἐνδόξων δύο ποιητῶν, ὧν ὁ πρωτότοκος ἔπεσε θῦμα τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἦτο ἑλληνὶς τό τε γένος, καὶ τὸ δόγμα, καὶ τὴν εὐφυΐαν, νυμφευθεῖσα εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸν Λουδοβίκον Chénier, ἐπιτετραμμένον καὶ γενικὸν πρόξενον Γαλλίας παρὰ τῇ Πύλῃ, τοῦτο πασίδηλον· ἀλλὰ γνωστὸν ἐξίσου δὲν εἶνε ὅτι καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Thiers, ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους τῆς Chénier ὁρμωμένη, ἦτο πρωτεξαδέλφη τῆς συνωρίδος τῶν ἀοιδῶν. Τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ κυρία Crawford εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον, ὅπερ ἐσχάτως κατεχώρισεν ἐν τῷ Macmillans' Magazine ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Αὐτοσχεδίασμα κατὰ φύσιν, χαραχθὲν ὑπὸ γραφίδος ἀγγλικῆς*. Μικρὸν πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ Thiers, ἡ λοῖα lady ἐξητήσατο καὶ παρέλαβεν ἐκ στόματος τούτου, φίλου της ἐπιστηθίου, πλείστας ὅσας λεπτομερεῖς καὶ ἐσωτάτας διακοινώσεις, ἀφορώσας τὴν βιολογίαν του.

Ὁ πατὴρ τοῦ Thiers, ἀνὴρ ἄστατος εἰς τὸ ἄκρον, δύστροπος, καὶ ἐκ νεότητος ἔκδοτος εἰς τρυφάς, ἀφοῦ κατεσπάθησεν ἐν ἀκολασίαις τὴν μικρὰν περιουσίαν του, κατέλιπεν αἴρνης καὶ γυναῖκα καὶ συγγενεῖς, ἑαυτὸν δὲ παραδοὺς εἰς τὴν τυχοδιωξίαν, διέτρεξε πλάνης τὰς πόλεις Γαλλίας καὶ Ἰταλίας. Ἀπ' ἐναντίας, ἡ σύζυγός

του, θυγάτηρ ἑλληνίδος καὶ αὐτή, ἦτο διαπρεπόντως νουνεχής, εἶχεν ἔξοχον ἀντιληπτικόν, εἶχε τὸν λόγον ἕτοιμον, ἂν καὶ ἐπιῤῥεπῆ συνήθως εἰς τὴν χλεύην, προσεφέρετο δὲ μὲ ἄκραν ἀφέλειαν καὶ ἁπλοϊκότητα. Μετὰ τὴν δραπέτευσιν τοῦ συζύγου συνοικήσασα μετὰ τῆς μητρὸς, ἥτις ἐπορίζετο ἐν Μασσαλίᾳ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἔκ τινων κτημάτων, συνδιελέχθη πάντοτε ἐν τῷ οἴκῳ εἰς τὴν νεοελληνικήν, τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν ἐδίδαξε πρὸς τὰ τέκνα της, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Chénier. Γνωστὸν ὅτι ὁ ἀωροθάνατος Ἀνδρέας, εἷς τῶν κορυφαίων τῆς Γαλλίας λυρικῶν, σύγχρονος καὶ ἐφάμιλλος τοῦ ἑτέρου λυρικοῦ καὶ ὁμογενοῦς ἡμῶν Φωσκόλου, ἐλάλει ἐκ προχείρου τὰ *ρωμαϊκα*, μόλις δὲ δεκαπενταετὴς ἐξέδωκε, μεθερμηνευθεῖσαν γαλλιστὶ, μίαν τῶν ᾠδῶν τῆς Σαπφοῦς.

Τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὴν φιλομάθειαν τῆς μάμμης καὶ τῆς μητρός του, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν συγγένειάν του μετὰ τῶν Chénier ἀπένειμεν εὐγνωμονῶν ὁ ἔφηβος Thiers, ὀρφανὸς σχεδὸν ἐκ πατρὸς ἀπομείνας ἀπὸ γενετῆς, τὸ εὐεργέτημα τῆς γυμνασιακῆς προπαιδεύσεώς του. Ἡ μὲν μάμμη, χάριν τοῦ εὐέλπιδος ἐγγόνου, προθύμως ἔδωκεν εἰς ὑποθήκην τὸν οἰκόν της, μεσιτείᾳ δὲ τοῦ θείου Joseph Chénier ἐπέτυχεν ὁ νεανίας νὰ λάβῃ δωρεὰν παρὰ τῆς κυβερνήσεως τὸ ἡμισυ τῶν διδάκτρων καὶ τῆς διατροφῆς, τὸ δὴ λεγόμενον demi-bourse.

Σπάνιοι οἱ διελθόντες τὸ στάδιον τῆς δόξης, τοῦ κράτους, τῆς μεγαλοκτημοσύνης μεθ' ἧς ταχύτητος διήνυσεν αὐτὸ ὁ ἄσημος καὶ ἄπορος οὗτος ὑπότροφος. Τῷ 1832, ἀναγορευθεὶς ἐπὶ Λουδοβίκου Φιλίππου ὑπουργὸς, ἔσπευσε νὰ προσκαλέσῃ εἰς Παρίσια τὴν μάμμην καὶ τὴν μητέρα του, ὅπως ποιήσῃ αὐτὰς συμμετόχους τῆς κτηθείσης εὐδαιμονίας του· ἀλλ' αὗται, ἐκτοπισθεῖσαι τῶν μακροχρονίων ἕξεων, ἄλλως τε δὲ προσβληθεῖσαι τὴν ὑγείαν ὑπὸ τοῦ κλίματος, προετίμησαν νὰ διέλθωσι τὸ λοιπὸν τοῦ βίου εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν, ἔν τινι ἀγροκηπίῳ παρὰ τῇ κωμοπόλει Bouc, ὅπερ ἐπὶ σκοπῷ τοιούτῳ ἀπέκτησεν ὁ ἤδη πλουτήσας ἱστοριογράφος.

Τὸ δὲ ἀφιλόστοργον καὶ ἀνάγωγον τοῦ γέροντος Thiers παρετάθη ἀδιόρθωτον ἕως θανάτου.

Ἐν ἔτει 1833, καθ' ἣν περίπτωσιν ἔμελλεν ὁ υἱὸς, ὑπουργὸς ὢν εἰσέτι, νὰ συνέλθῃ εἰς γάμου κοινωνίαν μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ τραπεζίτου Dosne, ὁ ἀφιλότιμος γονεὺς, ἂν καὶ χρηματικῶς βοηθούμενος, ἠρνήθη τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένην πατρικὴν συγκατάθεσίν του εἰς τὸν γάμον, ἐπιζητῶν ἀντ' αὐτῆς δώδεκα χιλιάδας φράγκων. Ὁ υἱὸς συνήνεσεν εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ παρεσκεύασεν ἀμέσως τὰ γαμοδαίσια· ἀλλ' ὅπως ἀφαιρέσῃ πρὸς τὸν πατέρα τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ κατάσχῃ θέσιν καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἄλλων συγγενῶν εἰς τὸ γαμικὸν συμπόσιον, κατέλαβε τῇ προτεραίᾳ τῆς τελετῆς, μεσιτείᾳ τοῦ φίλου του Laffitte, ὅλας καθόλου τὰς θέσεις τῶν ὁδοιπορικῶν ὀχημάτων.

Ἕπεται ἐντεῦθεν εὐλογοφανέστατα, ὅτι ἐκ τῆς ἑλληνίδος μητρὸς ἐκληρονόμησεν ὁ κλεινὸς Ἄδολφος Thiers τὰ εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης ἀνυψώσαντα αὐτὸν ἠθικὰ καὶ διανοητικὰ προτερήματα, ὡς ἐπίσης ἐκ τῆς ἑλληνίδος αὐτῶν μητρὸς ἐκληρονόμησαν οἱ ἀείμνηστοι Chénier τὴν ποιητικὴν ἀναπτέρωσιν· γυναικὸς, τὴν θαυμαστὴν εὐφυΐαν καὶ καλαισθησίαν τῆς ὁποίας θαυμάζει καὶ αὐτὸς ὁ Villemain εἰς τὴν Ἱστορίαν του τῆς ἐν Γαλλίᾳ γραμματολογίας.

Ἐν Λιεδόρνῳ. Z.***

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ

Φιλόμουσός τις κυρία τῶν Ἀθηνῶν ἀπηύθυνε γαλλιστὶ πρὸς τὸν Βίκτωρα Οὐγκὼ, μικρὸν πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ τέλους τῶν Ἀθλίων, τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν:

Κατεχομένη ὑπὸ δικαίου θαυμασμοῦ καὶ ἀπεριορίστου συμπαθείας πρὸς τὸν Ἰωάννην Βαλγιάννην, ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁποίου ἀπεταμιεύσατε πᾶσαν εὐγένειαν καὶ γενναιότητα ἧς εἶνε δεκτικὴ ἡ ἀνθρωπίνη καρδία, λαμβάνω τὴν τόλμην, ἂν ἡ τύχη τοῦ μάρτυρος τούτου δὲν ἀπεφασίσθη ἤδη, νὰ ζητήσω παρ' ὑμῶν χάριν ὑπὲρ αὐτοῦ. Καλὸν νομίζω καὶ συμφέρον τοῖς ἀνθρώποις νὰ παρίσταται θριαμβεύουσα ἡ ἀρετὴ θείᾳ συνάρσει, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν οὐδὲν εἶχε πλέον νὰ ἐλπίζῃ ἐκ τῆς δικαιοσύνης τῶν ἀνθρώπων.

Ἑνοῦσα κἀγὼ τὴν φωνήν μου εἰς τὴν τοῦ πλήθους, ἐνθουσιῶντος ὑπὲρ τοῦ Βαλγιάννη, ὅτε κινδυνεύων ὁ ἴδιος ἔσωσε τὴν ζωὴν ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν του, ἀνακράζω μετὰ τῶν ἄλλων: «Ἄφετε, ἄφετε τὸν δίκαιον τοῦτον.»

Δέχθητε, Κύριε, τὴν ἔκφρασιν τοῦ ὀφειλομένου ὑμῖν θαυμασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης μου δι' ὅσας διῆλθον γλυκυτάτας ὥρας ἀναγινώσκουσα τὴν ὑμετέραν ἀμίμητον ἐποποιΐαν.

Ἐν Ἀθήναις. Κα Ε. Μ. Α.

Εἰς τἀνωτέρω ὁ συγγραφεὺς τῶν Ἀθλίων ἀπήντησε τὰ ἀκόλουθα, ἅτινα μετεφράσθησαν ἐκ τῆς πρωτοτύπου ἐπιστολῆς του:

Κυρία μου,

Ἐξεπέμψατε πρὸς ἐμὲ κραυγὴν ἐκπορευομένην ἐκ τῶν μυχῶν τῆς καρδίας, καὶ καρδίας χαριτοβρύτου. Εἴσθε συμπατριῶτις τοῦ κάλλους, ὡραία πιθανῶς, βεβαίως ὅμως ἀγαθωτάτη. Ἀδυνατῶ νὰ περιγράψω πόσον μὲ συνεκίνησεν ἡ ὑμετέρα ἐπιστολή.

Ὁ μὲν ἄνθρωπος κολάζει, ὁ δὲ Θεὸς σώζει. Ἡ κοινωνία, ἡ οὐδὲ δικαιοσύνην ἱκανὴ οὖσα ν' ἀπονείμῃ, ἔτι ὀλιγώτερον εἶνε ἀξία ν' ἀπονείμῃ

χάριν. Ὁ Ἰωάννης Βαλγιάννης θέλει λάβει χάριν, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο μόνον, Κυρία. δύναμαι ν' ἀπαντήσω εἰς τὴν συγκινητικὴν ὑμῶν μεσολάβησιν.

Δέχθητε τὰς ταπεινάς μου προσρήσεις.

ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*** Τίς ἐξ ὑμῶν, ἐν ἡμέραις θλίψεων, ἐν στιγμαῖς ὀδύνης, δὲν ἐστέναξεν ἐπικαλούμενος τὸ ἅγιον τῆς μητρὸς αὐτοῦ ὄνομα; Τῆς μητρὸς, καὶ οὐχὶ ἑτέρου τινὸς τῶν φιλτάτων· διότι ἠγαπήθητε βεβαίως ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπὸ τοῦ πατρός· ἠγαπήθητε ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, τῶν συζύγων, τῶν τέκνων, τῶν φίλων· καὶ ἴσως ὑπήρξατε τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας ἐκείνης ἥτις εἶναι τὸ τρικυμιωδέστερον ἅμα καὶ τὸ μᾶλλον ἐφήμερον τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων. Ποτὲ ὅμως, ὄχι! ποτὲ δὲν ἠγαπήθητε οὐδὲ θέλετε ἀγαπηθῆ ὅσον ὑπὸ τῆς μητρὸς ὑμῶν. Ὅλαι αἱ μελῳδίαι τῶν διαφόρων τῆς ἀγάπης εἰδῶν συναρμολογοῦνται εἰς μίαν οὐρανίωνα ἁρμονίαν ἐντὸς τῆς καρδίας τῆς μητρικῆς· καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἡ ἀγάπη περὶ ἧς ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶπεν ὅτι εἶναι μείζων τῆς γνώσεως, μείζων τῆς ἐλπίδος, μείζων τῆς πίστεως, εἶναι ἡ ἀγάπη ἡ μητρική. Ἐκ τούτου ἡ κραυγὴ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ἡ ἐπικαλουμένη τὴν ἀρωγὴν ἐκείνην καὶ τὴν εὐλογίαν ἐπὶ πάσης ὑπερβαλλούσης τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος ἀλγηδόνος. (Κ. Παπαρρηγόπουλος).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

〰 Ὁ ὑπουργὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως κ. Θ. Δηλιγιάννης ἀνέφερεν ἐν τῷ ἐκφωνηθέντι ἐν τῇ Βουλῇ λόγῳ του (25 Νοεμβρίου ἐν. ἔτ.) ὅτι ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι 1,075 δημοδιδάσκαλοι. Ἐκ τούτων 727 εἰσὶ γ' τάξεως, δηλαδὴ γνωρίζουσι νὰ γράφωσι, ν' ἀναγινώσκωσι καὶ ν' ἀριθμῶσι. Κατὰ τὸ 1876 ἦσαν κεκλεισμένα 52 δημοτικὰ σχολεῖα ἕνεκεν ἐλλείψεως δημοδιδασκάλων.

〰 Ὁ διάσημος καθηγητὴς Νορδενσκιόλδ, ὁ δύο πλοῦς τελέσας ἄχρι τοῦδε εἰς τὸν βόρειον πόλον καὶ ἐξερευνήσας τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰενισέϊ (Βόρειος Σιβιρία), σπουδαίας προσενεγκὼν πληροφορίας εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸ ἐμπόριον, προτίθεται τὸ προσεχὲς ἔτος νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰενισέϊ, καὶ ἐκεῖθεν δι' ἀγνώστων παραλιῶν νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Βερίγγιον πορθμὸν μεταξὺ Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς, ἐντεῦθεν δ' ἐξακολουθῶν τὸν πλοῦν πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἀσίας νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Εὐρώπην διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ.

Ὁ Νορδενσκιόλδ πιστεύει ὅτι ὑπάρχει θάλασσα ἐλευθέρα δι' ἧς θὰ δυνηθῇ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸν Βερίγγιον πορθμὸν, πρᾶγμα τέως ἀμφισβητούμενον. Καὶ ἐν περιπτώσει ὅμως ἀποτυχίας, τὸ ταξείδιον αὐτοῦ τοῦτο θέλει παράσχει εἰς τὴν ἐπιστήμην μεγάλους καὶ πολυτίμους καρποὺς, ὡς πρός τε τὸ βασίλειον τῶν ζῴων καὶ ὡς πρὸς τὴν φύσιν τῶν διαφόρων ἐκείνων χωρῶν τῆς παγωμένης θαλάσσης.

〰 Κατὰ τὰς δημοσιευθείσας πληροφορίας τοῦ γραφείου τοῦ νηϊογνώμονος (Veritas) κατὰ τὸ 1876 ἀπωλέσθησαν 1,555 πλοῖα, ἐξ ὧν 1,423 ἱστιοφόρα καὶ 132 ἀτμόπλοια. Ἐκ τούτων 15 ἦσαν ἑλληνικὰ (ἱστιοφόρα), 517 ἀγγλικὰ (ἐξ ὧν 70 ἀτμόπλοια) καὶ τὰ λοιπὰ διαφόρου σημαίας.

〰 Τὸ ὁλικὸν μῆκος ἁπασῶν τῶν γεφυρῶν τῆς Γαλλίας ὑπελογίσθη εἰς 166 χιλιόμετρα. Ἡ δαπάνη δὲ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 286,407,761 φράγκα. Ἐν Γαλλίᾳ ἄξιαι λόγου γέφυραι ὑπολογίζονται εἰς 1,982.

〰 Ἡ ἔκτασις τῶν ἀμπελώνων ἐν Ἀλγερίᾳ (ἐν ἔτει 1872) περιλαμβάνουσα 16,688 *ἑκτάρ.* (1 ἑκτάρ.=10,000 μέτρα τετρ.), ἐπεξετάθη τῷ 1875 ὑπὲρ τὰς 20,000 *ἑκτάρ.* καὶ ἡ οἰνοποιΐα βελτιοῦται ὁσημέραι ἐκεῖ. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου ἐν Ἀλγερίᾳ θέλει λάβει μεγάλην ἐπίδοσιν ἕνεκα τῆς εἰς αὐτὴν μεταναστεύσεως τῶν ἰδιοκτητῶν διαφόρων γαιῶν τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, οἵτινες παθόντες ζημίας πολλὰς ἐκ τῆς ἐνσκηψάσης φυλλοξήρας, ἐγκατεστάθησαν εἰς Ἀλγερίαν καὶ ἐλπίζουσιν ὅτι αὐτόθι θ' ἀποζημιωθῶσι διὰ τῆς νέας ἀμπελοφυτείας.

ΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Μέσον πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς φουξίνης ἐν τῷ οἴνῳ.

Ἀπό τινος μεταχειρίζονται ἐν Εὐρώπῃ πρὸς χρωματισμὸν τῶν οἴνων τὴν φουξίνην. Ἂν καὶ ἡ οὐσία αὕτη δὲν εἶνε καθ' ἑαυτὴν δηλητηριώδης, καθίσταται πολλάκις τοιαύτη, διότι κατὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῆς γίνεται χρῆσις ἀρσενικοῦ. Οἱ τρόποι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς φουξίνης ἐν τῷ οἴνῳ εἶνε ἄπειροι, ὅπως ὅμως κάμῃ τις χρῆσιν αὐτῶν πρέπει νὰ ἔχῃ γνώσεις τινὰς χημείας· ἄλλως δὲ καὶ δὲν ἔχει τις πάντοτε προχείρους τὰς ἀπαραιτήτους πρὸς τοιαύτην ἐξέτασιν χημικὰς οὐσίας. Ὁ κ. Henri de Parville συνιστᾷ, ἐν τῇ «Ἐπιστημονικῇ αὐτοῦ ἐπιθεωρήσει» ἐν τῇ *Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων*, τὸ ἑπόμενον προχειρότατον μέσον· Θὲς ἐπὶ τῆς παλάμης σταγόνα ἐκ τοῦ οἴνου· ἐὰν περιέχῃ φουξίνην, μετά τινας στιγμὰς τὸ δέρμα θὰ μείνῃ βεβαμμένον διὰ ζωηροῦ ἐρυθροῦ χρώματος, μὴ ἐξαλειφομένου ἐὰν δὲν πλυθῇ δι' ὕδατος· τοὐναντίον δὲ, ἐὰν δὲν περιέχῃ ἴχνος φουξίνης, ἡ ἐρυθρὰ κηλὶς, ἣν θὰ καταλίπῃ ἡ σταγὼν, ἐξαλείφεται καὶ ἄνευ τῆς πλύσεως δι' ὕδατος.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 14.